

ОТЧЕТ ЗА ВСЕОБХВАТНИЯ ДОХОД	1
ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ	2
ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ	3
ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНИТЕ В СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ	4

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ

1. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДРУЖЕСТВОТО	5
2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ДРУЖЕСТВОТО	6
3. ПРИХОДИ ОТ ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ	36
4. ДРУГИ ДОХОДИ И ЗАГУБИ ОТ ДЕЙНОСТТА, НЕТНО	39
5. РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛИ	39
6. РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ	40
7. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА	40
8. ДРУГИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА	40
9. ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ И РАЗХОДИ	41
10. ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ	41
11. ИМОТИ, МАШИНИ И ОБОРУДВАНЕ	43
12. ДЪЛГОТРАЙНИ НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ	44
13. ЛИЗИНГ	45
14. ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ	47
15. МАТЕРИАЛНИ ЗАПАСИ	48
16. ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	49
17. ТЪРГОВСКИ ВЗЕМАНИЯ	50
18. ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ И ПРЕДПЛАТЕНИ РАЗХОДИ	51
19. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	52
20. СОБСТВЕН КАПИТАЛ	52
21. АКТИВИ /(ПАСИВИ) ПО ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ	53
22. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА ПРИ ПЕНСИОНИРАНЕ	54
23. ТЪРГОВСКИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	57
24. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ СВЪРЗАНИ ЛИЦА	57
25. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА И ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ	58
26. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ДАНЪЦИ	58
27. ДРУГИ ТЕКУЩИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	59
28. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА	59
29. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ	61
30. УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РИСК	61

1. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДРУЖЕСТВОТО

„Трансремонтстрой“ ЕАД е със седалище и адрес на управление гр. София, ул. „Джерман“ № 7. Дружеството е вписано в Търговския регистър към Агенция по вписванията с ЕИК 121683301.

1.1. Собственост и управление

Трансремонтстрой ЕАД е непублично акционерно дружество.

Към 31.12.2023 г. акционерният капитал е 100 % собственост на Геотехмин ООД.

Дружеството има едностепенна система на управление – Съвет на директорите, състоящ се от трима членове. Към датата на одобряване за издаване на този финансов отчет ръководството на дружеството се състои от Съвет на директорите, чийто състав е:

- Красен Гаров – председател;
- Стела Воденичарова – заместник председател;
- Юлиана Мерджанова – изпълнителен директор.

Към 31.12.2023 г. общият брой на персонала в дружеството е 102 работници и служители (2022 г.: 105 работници и служители).

1.2. Предмет на дейност

Предметът на дейност на дружеството включва:

- производство и монтаж на съоръжения за трамваен релсов път – трамвайни стрелки, кръстовки, автомати за трамвайни стрелки;
- основен ремонт на трамваен релсов път;
- производство на детайли и извършване на машиностроителни услуги;
- производство на ролки за транспортни ленти;
- транспортни услуги и строителни дейности, свързани с трамвайния релсов път;
- търговия с отпадъци /скрап/, за което дружеството притежава разрешение от МОСВ;
- заготовка на арматурно желязо;
- производство и търговия с метални конструкции;
- разработване и реализация на екопроекти, ремонтна дейност, промишлено и гражданско строителство.

Допълнително, съпътстващи основната дейност са операциите по отдаване под наем на кофраж и кофражни детайли (системи) и елементи.

1.3. Основни показатели на стопанската среда

Основните показатели на стопанската среда, които оказват влияние върху дейността на дружеството, за периода 2021 – 2023 г. са представени в таблицата по-долу:

Показател	2021	2022	2023
БВП в млн. лева*	138 979	167 809	131 895
Реален растеж на БВП **	7.6 %	3.4 %	1.5 %
Инфлация в края на годината (ХИПЦ) ***	6.6 %	14.3 %	4.7 %
Среден валутен курс на щатския долар за годината	1.65	1.86	1.81
Валутен курс на щатския долар в края на годината	1.73	1.83	1.77
Основен лихвен процент в края на годината*****	0.00	1.30	3.80
Безработица (в края на годината) *****	4.8 %	5.4 %	5.5 %

* Предварителни данни на БНБ за Q1, Q2 и Q3 2023 г. към 10.01.2024 г.

** Предварителни данни на БНБ за Q3 2023 г. към 10.01.2024 г.

*** Данни на НСИ към 31 декември 2023 г.

**** Предварителни данни на БНБ към 31 ноември 2023 г.

***** Предварителни данни на БНБ към 31 декември 2023 г.

2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ДРУЖЕСТВОТО

2.1. База за изготвяне на финансовия отчет

Финансовият отчет на Трансремонтстрой ЕАД е изготвен в съответствие с всички Международни стандарти за финансови отчети (МСФО), които се състоят от: стандарти за финансови отчети и от тълкувания на Комитета за разяснения на МСФО (КРМСФО), одобрени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС), и Международните счетоводни стандарти и тълкуванията на Постоянния комитет за разясняване (ПКР), одобрени от Комитета по Международни счетоводни стандарти (КМСС), които ефективно са в сила на 1 януари 2023 г., и които са приети от Комисията на Европейския съюз. МСФО, приети от ЕС, е общоприетото наименование на рамката с общо предназначение счетоводна база, еквивалентна на рамката, въведена с дефиницията съгласно § 1, т. 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството под наименованието „Международни счетоводни стандарти” (МСС).

За текущата финансова година дружеството е приело всички нови и/или ревизирани стандарти и тълкувания, издадени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и респ. от Комитета за разяснения на МСФО, които са били уместни за неговата дейност.

От възприемането на тези стандарти и/или тълкувания, *практически приложими за годишни отчетни периоди*, започващи най-рано на 1 януари 2023 г. за предприятията в Република България, не са настъпили промени в счетоводната политика на дружеството, освен някои нови и разширяването на вече установени оповестявания, без това да доведе до други промени в класификацията или оценката на отделни отчетни обекти и операции. Новите и/или променените стандарти и тълкувания включват:

- Промени в МСС 1 Представяне на финансови отчети и Изложение за практика 2 Преценки за същественост (в сила за годишни периоди от 01.01.2023 г., приет от ЕК).
- Промени в МСС 8 Счетоводна политика, промени в счетоводните приблизителни оценки и грешки (в сила за годишни периоди от 01.01.2023 г., приети от ЕК).
- Промени в МСС 12 Данъци върху дохода (в сила за годишни периоди от 01.01.2023 г., приети от ЕК).
- Промени в МСС 12 Данъци върху дохода – Международна данъчна реформа – примерни правила за втори стълб (в сила веднага след издаване на промените, както и за годишни периоди от 01.01.2023 г., приети от ЕК).
- МСФО 17 Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2023 г., приет от ЕК).
- Подобрения на МСФО 17 Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2023 г., приети от ЕК).

Към датата на издаване за одобряване на този финансов отчет са издадени, но не са все още в сила за годишни периоди, започващи на 1 януари 2023 г., няколко нови стандарти, променени стандарти и приети тълкувания. Ръководството е преценило, че следните биха имали потенциален ефект за промени в счетоводната политика и финансовите отчети на дружеството:

- Промени в МСС 1 Представяне на финансови отчети (в сила за годишни периоди от 01.01.2024 г., приети от ЕК).
- Промени в Промени в МСС 21 Ефекти от промените в обменните курсове: липса на обменни курсове (в сила за годишни периоди от 01.01.2025 г., не приети от ЕК).

Допълнително, за посочените по-долу нови стандарти, променени стандарти и приети тълкувания, които са издадени, но все още не са в сила за годишни периоди започващи на 1 януари 2023 г., ръководството е преценило, че следните не биха имали потенциален ефект за промени в счетоводната политика и финансовите отчети на дружеството:

- Промени в МСС 1 Представяне на финансови отчети, нетекущи задължения, обвързани с ограничителни условия (в сила за годишни периоди от 01.01.2024 г., приети от ЕК).
- Промени в МСС 7 Отчет за паричните потоци и МСФО 7 Финансови инструменти: оповестяване: договорености за финансиране на доставчици (в сила за годишни периоди от 01.01.2024 г., не са приети от ЕК).
- МСФО 10 (променен) – Консолидирани финансови отчети и МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно продажби или апорт на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия (с отложена ефективна дата на влизане в сила, подлежаща на определяне от СМСС).
- Промени в МСФО 16 Лизинг – Задължение по лизинг при продажба и обратен лизинг (в сила за годишни периоди от 01.01.2024 г., не са приети от ЕК).

Настоящият годишен финансов отчет е изготвен при спазване на принципа на историческата цена, с изключение на имотите, машините и оборудването (без стопанския инвентар) и инвестиционните имоти, които са оценени по преоценена/справедлива стойност.

Дружеството води своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приема като негова отчетна валута за представяне. Данните във финансовия отчет и приложенията към него са представени в хиляди лева (BGN '000), освен ако изрично не е указано друго.

Представянето на финансов отчет съгласно Международните стандарти за финансови отчети изисква ръководството да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, приходите и разходите, и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на финансовия отчет, поради което бъдещите фактически резултати биха могли да бъдат различни от тях.

Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност на, или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за финансовия отчет, са оповестени в съответните приложения към този финансов отчет.

2.2. Сравнителни данни

Дружеството представя сравнителна информация в годишния финансов отчет за една предходна година (период).

Когато е необходимо, сравнителните данни се рекласифицират (и/или преизчисляват), за да се постигне съпоставимост спрямо промени в представянето в текущата година.

2.3. Функционална валута и признаване на курсови разлики

Функционалната и отчетна валута на дружеството е българският лев. Българският лев е фиксиран към еврото по Закона за БНБ в съотношение BGN 1.95583:EUR 1.

При първоначално признаване, сделка в чуждестранна валута се записва във функционалната валута, като към сумата в чуждестранна валута се прилага обменният курс към момента на сделката или операцията. Паричните средства, вземанията и задълженията, като монетарни отчетни обекти, деноминирани в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута като се прилага обменният курс, публикуван от БНБ за последния работен ден на съответния месец. Към 31 декември те се оценяват в български лева, като се използва заключителният обменен курс на БНБ.

Немонетарните отчетни обекти в отчета за финансовото състояние, първоначално деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във функционалната валута като се прилага историческият обменен курс към датата на операцията и последващо не се преоценяват по заключителен курс.

Ефектите от курсовите разлики, свързани с уреждането на сделки в чуждестранна валута, или отчитането на търговски сделки в чуждестранна валута по курсове, които са различни, от тези, по които първоначално са били признати, се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата

или загубата за годината) в момента на възникването им, като се третира като “финансови приходи/(разходи)” и се представят нетно.

2.4. Приходи

2.4.1. Признание на приходи по договори с клиенти

Обичайните приходи в Дружеството са от строително-монтажни и ремонтни дейности, производство и търговия с метални конструкции, оборудване на промишлено и гражданско строителство, търговия с черни и цветни метали.

Приходите в дружеството се признават, когато контролът върху обещаните в *договора с клиента* стоки и/или услуги се прехвърли на клиента. Контролът се прехвърля на клиента при удовлетворяване на задълженията за изпълнение по договора чрез предоставяне на обещаните стоки и/или услуги.

Оценка на договор с клиент

Договор с клиент е налице само когато при влизането му в сила той:

- а. има търговска същност и мотив;
- б. страните са го одобрили (устно, писмено или на база „установена и общопризната стопанска практика“) и са се ангажирали да го изпълнят;
- в. правата на всяка страна и условията за плащане могат да бъдат идентифицирани; и
- г. съществува вероятност възнаграждението, на което дружеството има право при изпълнение задълженията си за изпълнение, да бъде получено. При оценка на събираемостта се вземат предвид всички релевантни факти и обстоятелства по сделката, вкл. минал опит и обичайни бизнес практики.

Договор, за който някой от горепосочените критерии все още не е изпълнен, подлежи на нова оценка през всеки отчетен период. Получените възнаграждения по такъв договор се признават като задължение (*пасив по договор*) в отчета за финансовото състояние, докато:

- а. всички критерии за признаване на договор с клиент не бъдат изпълнени;
- б. дружеството изпълни задълженията си за изпълнение и е получило цялото или почти цялото възнаграждение (което не подлежи на възстановяване); и/или
- в. когато договорът е прекратен и полученото възнаграждение не подлежи на възстановяване.

При първоначалната оценка на договорите си с клиенти дружеството прави допълнителен анализ и преценка дали два или повече договора трябва да бъдат разглеждани в тяхната комбинация и да бъдат отчетени като един, и респ. дали обещаните стоки и/или услуги във всеки отделен и/или комбиниран договор трябва да бъдат отчетени като едно и/или повече задължения за изпълнение.

Всяко обещание за прехвърляне на стоки и/или услуги, които са разграничими (сами по себе си и в контекста на договора), и/или на поредица (серия) от разграничими услуги, които по същество са еднакви и имат същия модел на прехвърляне на клиента, се отчита като едно задължение за изпълнение.

Дружеството признава приход за всяко *отделно задължение за изпълнение* на ниво *индивидуален договор с клиент*, като се анализират видът, срокът и условията за всеки конкретен договор.

2.4.2. Измерване на приходите по договори с клиенти

Приходите се измерват въз основа на определената за всеки договор *цена на сделката*.

Цената на сделката е размерът на възнаграждението, на което дружеството очаква да има право, с изключение на сумите, събрани от името на трети страни. При определянето на цената на сделката дружеството взема предвид условията на договора и обичайните си търговски практики, вкл. влиянието на променливи възнаграждения, наличието на съществен финансов компонент, непарични възнаграждения и възнаграждения, дължими на клиента (ако има такива). При договори с повече от едно задължения за изпълнение цената на сделката се разпределя към всяко задължение за изпълнение на база индивидуалните продажни цени на всяка стока и/или услуга, определени по един от допустимите в МСФО 15 методи, като приоритет се дава на метода на „наблюдаемите продажни цени”.

Промяната в обхвата или цената (или и в двете) на договора се отчита като отделен договор и/или като част от съществуващия договор в зависимост от това дали промяната е свързана с добавяне на стоки и/или услуги, които са разграничими, и от определената за тях цена. В зависимост от това:

а) модификацията се отчита като отделен договор, ако обхватът на договора се разширява поради добавянето на стоки и/или услуги, които са разграничими, и промяната в договорната цена отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги;

б) модификацията се отчита като прекратяване на съществуващия договор и сключване на нов договор (прилагане в бъдещето), ако оставащите стоки и/или услуги са разграничими от прехвърлените преди модификацията, но промяната в договорната цена не отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги;

в) модификацията се отчита като част от съществуващия договор (кумулятивно коригиране), ако оставащите стоки и/или услуги не са разграничими от прехвърлените преди модификацията и следователно са част от едно задължение за изпълнение, което е уредено частично.

2.4.3. Задължения за изпълнение по договори с клиенти

Приходите, генерирани в дружеството, са от продажба на продукция и стоки и от предоставяне на услуги.

Дружеството е достигнало до заключение, че действа като принципал при договореностите си с клиентите, освен ако изрично не е оповестено друго за определени транзакции, тъй като обичайно дружеството контролира продукцията, стоките и услугите, преди да ги прехвърли към клиента.

2.4.3.1. Приходи от продажби на услуги

Предоставяните от дружеството услуги включват строително-монтажни услуги, услуги с механизация, ремонт и реконструкция на трамваен релсов път.

При извършването на **строително-монтажни услуги** дружеството извършва проектиране и строителство със свои средства, материали, техника и работна сила в срока и условията на конкретното възлагане и при спазване на нормативните изисквания по договори за строителство. При изпълнение на строително-монтажни услуги дружеството проектира и изпълнява строително-монтажните работи в съответствие с договора и с инструкциите на Инженера, като носи отговорност за точното и безопасно изпълнение на всички операции на строителната площадка и на всички строителни методи. При поискване от Инженера предоставя нужната информация за предлаганите планове и методи за завършване на строително-монтажните работи. Като изпълнител по договори за строително-монтажни услуги дружеството съставя и участва в съставянето на всички актове и протоколи, които се изготвят по време на строителството, в съответствие със законите и нормативните изисквания по договори за строителство (Жълт Фидик). Контролът върху извършените услуги се прехвърля в течение на времето при тяхното предоставяне, тъй като строителството се извършва на територия, собственост на възложителя /клиента/, който контролира незавършената работа. Всеки етап на завършеност на СМР се документира и сертифицира. Не е необходимо извършената до момента работата да се преповтори, ако друго предприятие трябва да извърши оставащата част от строителните услуги. Приходите от продажби се признават в течение на времето чрез измерване на степента на изпълнение на задълженията на дружеството (етап на завършеност). За измерването на напредъка (етап на завършеност) дружеството използва метода на изхода на база двустранно подписани протоколи/актове за извършените дейности. Този метод е определен от дружеството като най-подходящ, тъй като отчита най-точно вложените от дружеството усилия и ресурси при изпълнение на задълженията.

Оценките за приходите, разходите и/или степента на напредък към завършване се преразглеждат, ако обстоятелствата се променят и/или настъпят нови такива. Всяко последващо увеличение или намаление на очакваните приходи и/или разходи се отразява в печалбата или загубата в периода, в който обстоятелствата, довели до преразглеждането, станат известни на ръководството.

При извършване на строително-монтажни услуги дружеството предоставя стандартна за строителната индустрия гаранция за качество, в рамките на утвърдените срокове по Наредба 2 от 31.07.2003 г. за въвеждане в експлоатация на строежите в Република България и минимални гаранционни срокове за изпълнени строителни и монтажни работи, съоръжения и строителни обекти.

Цена на сделката и условия за плащане

Цената на сделката обичайно включва фиксирана в договора цена. Обичайният кредитен период е от 30 дни до 60 дни след подписване без забележки на съответния протокол по Договорните условия за приемане на изпълнените строително-монтажни работи.

Дружеството е направило анализ и е определило, че договореното възнаграждение няма съществен компонент на финансиране. Продължителността на срока между момента, в който клиентът плаща за обещаните и/или получени услуги и момента на прехвърляне на контрола върху тези услуги по правило е в рамките на дванадесет месеца. Плащанията съвпадат с изпълнението на отделните етапи в договора за строително-монтажните работи, а задържаните суми за гаранции имат за цел защита на клиента в случай на неизпълнение на задълженията от страна на Дружеството. Съгласно Общите договорни условия за строителство, когато строителният обект (подобект) премине всички точно определени проби и бъде приет по реда на Договора, за него се издава сертификат за приемане и дружеството получава задържаните суми за гаранции.

В определени случаи дружеството събира краткосрочни аванси от клиенти, които нямат съществен компонент на финансиране. Събраните авансово плащания от клиента се представят в отчета за финансовото състояние като пасиви по договори с клиенти (*Приложение № 3*).

Предоставяните от дружеството **услуги по ремонт и реконструкция на трамваен релсов път** се извършват на инфраструктура, собственост на възложителя, и се консумират паралелно с изпълнението им. При изпълнение на договора дружеството подобрява актив, който клиентът контролира. Услугите по ремонт и реконструкция на трамваен релсов се извършват по предварително одобрен график, неразделна част от договора. Контролът върху услугите се прехвърля в течение на времето, като не е необходимо извършената до момента работа да се преповтори, ако друго предприятие трябва да извърши оставащата част от заявените услуги. Приходите от продажби се признават в течение на времето чрез измерване на степента на изпълнение на задълженията. За измерването на напредъка дружеството използва метода на изхода, на база двустранно подписани протоколи/актове за извършените дейности. Този метод е определен като най-подходящ, тъй като най-точно отчита вложените от дружеството ресурси за удовлетворяване на задължението за изпълнение.

Договорите за ремонт и реконструкция на трамваен релсов път включват стандартна гаранционна клауза съгласно законово определените срокове в строителството и Наредба № 2/31.07.2003 г.

Цена на сделката и условия за плащане

Цената на сделката се определя на база единичните цени/стойности за отделните дейности, свързани с изпълнението на услугите. Обичайният кредитен период е от 30 дни до 60 дни.

Оценките за приходите, разходите и/или степента на напредък към завършване се преразглеждат, ако обстоятелствата се променят и/или настъпят нови такива. Всяко последващо увеличение или намаление на очакваните приходи и/или разходи се отразява в печалбата или загубата в периода, в който обстоятелствата, довели до преразглеждането, станат известни на ръководството.

2.4.3.2. Приходи от продажби на продукция и стоки

Дружеството произвежда и продава **метални конструкции, арматурни заготовки, части за машини и съоръжения за релсов път**. При продажба контролът върху продукцията се прехвърля

към клиента в точно определен *времеви момент*, което се документира с приемо-предавателен протокол при предаване на физическото владение върху стоката. Това е моментът, в който клиентът може да се разпорежда с продадената продукция, като управлява употребата ѝ и получава по същество всички останали ползи от нея

Цена на сделката и условия за плащане

Цената на сделката по договори с клиенти за продажба на продукция обичайно включва фиксирана продажна цена, съгласно обща ценова листа.

Обичайният кредитен период към клиентите е от 30 до 60 дни.

В определени случаи при продажба на продукция дружеството събира краткосрочни аванси от клиенти, които нямат съществен компонент на финансиране. Събраните авансово плащания от клиента се представят в отчета за финансовото състояние като пасиви по договори с клиенти (*Приложение № 3*).

Дружеството търгува с *отпадъци от черни и цветни метали*, за което притежава разрешително от Министерството на околната среда и водите. При продажба контролът се прехвърля към клиента в точно определен *времеви момент* при предаване на физическото владение върху стоката. Това е моментът, в който клиентът може да се разпорежда със стоката, като управлява употребата ѝ и получава по същество всички ползи от нея.

Цена на сделката и условия за плащане

Цената на сделката по договори с клиенти за продажба на стоки обичайно включва фиксирана продажна цена, съгласно обща ценова листа.

Обичайният кредитен период към клиентите е от 30 до 60 дни.

2.4.4. Разходи по договори с клиенти

Като разходи по договор дружеството третира:

а) допълнителните разходи, които поема при сключване на договор с клиент и които очаква да бъдат възстановени за период, по-дълъг от дванадесет месеца (разходи за получаване на договор с клиент), и

б) разходите, които дружеството поема при изпълнение на договор с клиент и които са пряко свързани с конкретния договор, спомагат за генерирането на ресурси за използване при самото изпълнение на договора и се очаква да бъдат възстановени за период, по-дълъг от дванадесет месеца (разходи за изпълнението на такива договори).

В обичайната си дейност дружеството не поема директни и специфично направени разходи за получаване на договори с клиенти и разходи за изпълнение на такива договори, които не биха възникнали, ако съответните договори не бяха сключени и да подлежат на капитализация.

2.4.5. Салда по договори с клиенти

Търговски вземания и активи по договори

Търговските вземания представляват безусловно право на дружеството да получи възнаграждение по договори с клиенти и други контрагенти (т.е. то е обвързано само с изтичане на време преди изплащането на възнаграждението).

Първоначалното оценяване, последващата оценка и обезценката на търговските вземания са оповестени в *Приложение № 2.10*.

Активът по договор е правото на дружеството да получи възнаграждение в замяна на услугите, които е прехвърлило на клиента, но което не е безусловно (начисление за вземане). Ако чрез предоставянето на услугите дружеството изпълни задължението си, преди клиентът да заплати съответното възнаграждение и/или преди плащането да стане дължимо, актив по договор се признава за заработеното възнаграждение (което е под условие). Признатите активи по договор се рекласифицират като търговско вземане, когато правото на възнаграждение стане безусловно. Правото на възнаграждение се счита за безусловно, ако единственото условие за това плащането на възнаграждението да стане дължимо е изтичането на определен период от време.

Пасиви по договори

Като пасив по договор дружеството представя получените от клиента плащания и/или безусловно право да получи плащане, преди да е изпълнило задълженията си за изпълнение по договора. Пасивите по договор се признават като приход, когато (или като) удовлетвори задълженията за изпълнение.

Активите и пасивите по договор се представят на отделен ред към текущите и нетекущите активи и пасиви в отчета за финансовото състояние. Те се включват в групата на текущите активи, когато матуритетът им е в рамките на 12 месеца или в обичаен оперативен цикъл на дружеството, а останалите – като нетекущи. Активите и пасивите, произтичащи от един договор, се представят нетно в отчета за финансовото състояние, дори ако те са резултат от различни договорни задължения по изпълнението на договора.

След първоначалното признаване търговските вземания и активите по договора се подлагат на преглед за обезценка в съответствие с правилата на МСФО 9 *Финансови инструменти*. Загубите от обезценка в резултат от договори с клиенти се представят отделно от други загуби от обезценка към статията „Други разходи за дейността”.

2.5. Разходи

Разходите в дружеството се признават в момента на тяхното възникване и на база принципите на начисляване и съпоставимост, но само доколкото последното не води до признаването на отчетни обекти за активи или пасиви, които отговарят на критериите на МСФО и рамката към тях.

Разходите за бъдещи периоди (предплащания) се отлагат за признаване като текущ разход за периода, през който договорите за които се отнасят, се изпълняват или когато изтече гаранционния срок.

Финансовите разходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат и се състоят от разходи за лихви, свързани с получени заеми.

2.6. Имоти, машини и оборудване

Имотите, машините и оборудването (дълготрайни материални активи), с изключение на стопанския инвентар и кофракните системи, са представени в отчета за финансовото състояние по преоценена стойност, намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

Първоначално оценяване

При първоначално придобиване имотите, машините и оборудването се оценяват по цена на придобиване (себестойност), която включва покупната цена, митническите такси и всички други преки разходи, необходими за привеждане на актива в работно състояние. Преките разходи основно са: разходи за подготовка на обекта, разходи за първоначална доставка и обработка, разходите за монтаж, транспортни разходи, разходи за хонорари на лица, свързани с проекта, невъзстановяеми данъци и др.

При придобиване на имоти, машини и оборудване при условията на разсрочено плащане, покупната цена е еквивалентна на сегашната стойност на задължението, дисконтирано на база на лихвеното равнище по привлечените от дружеството кредитни ресурси с аналогичен матуритет и предназначение.

Дружеството е определило стойностен праг от 700 лв., под който придобитите активи независимо, че притежават характеристиката на дълготраен актив, се изписват като текущ разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) в момента на придобиването им.

Последващо оценяване

Избраният от дружеството подход за последваща балансова оценка на дълготрайните материални активи (с изключение на стопанския инвентар) е моделът на преоценената стойност по МСС 16, намалена с последващо начислените амортизации и натрупаните загуби от обезценка.

Преоценка на имотите, машините и оборудването е прието да се извършва от лицензирани оценители, обичайно, на период от 5 години. Когато тяхната справедлива стойност се променя съществено на по-кратки интервали от време, преоценката може да се извършва по-често.

Преоценената (до справедлива) стойност на имотите, машините и оборудването е определяна чрез независими лицензирани оценители.

Последващи разходи

Разходите за ремонти и поддръжка се признават за текущи в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) в периода, през който са направени. Извършени последващи разходи, свързани с имоти, машини и оборудване, които имат характер на подмяна на определени възлови части и агрегати, или на преустройство и реконструкция, се капитализират към балансовата стойност на съответния актив и се преразглежда остатъчният му полезен живот към датата на капитализация. Същевременно, неамортизираната част на заменените компоненти се изписва от балансовата стойност на активите и се признава в текущите разходи в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) за периода на преустройството.

Методи на амортизация

Дружеството използва линеен метод на амортизация на дълготрайните материални активи. Амортизирането на активите започва, когато те са на разположение за употреба. Ползният живот по групи активи е съобразен с физическото износване, предназначението и конструкцията, и спецификата на оборудването, бъдещите намерения за употреба и с предполагаемото морално остаряване.

- сгради – 10 - 50 г.;
- машини и оборудване – 2 - 15 г.;
- кофражни системи – 3 – 7 г.;
- съоръжения – 6 - 10 г.;
- компютри – 2 - 5 г.;
- транспортни средства – 4 - 10 г.;
- стопански инвентар – 2 - 6 г.

Определените срокове на полезен живот на дълготрайните активи се преглеждат в края на всеки отчетен период и при установяване на значителни отклонения спрямо бъдещите очаквания за срока на използването на активите, същият се коригира перспективно.

Обезценка на активи

Балансовите стойности на имотите, машините и оборудването подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че балансовата стойност би могла да се отличава трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната балансова стойност, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите. Възстановимата стойност на имотите, машините и оборудването е по-високата от двете: справедлива стойност без разходи за продажба или стойност при употреба. За определянето на стойността при употреба на активите бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете, специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се отчитат в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), освен ако за дадения актив не е формиран преоценъчен резерв. Тогава обезценката е за сметка на този резерв и се представя в отчета за всеобхватния доход (към статиите на другите компоненти на всеобхватния доход), освен ако тя не надхвърля неговия размер (на преоценъчния резерв), и надвишението се включва като разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Печалби и загуби от продажба

Дълготрайните материални активи се отписват от отчета за финансовото състояние, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат, към датата на прехвърляне на контрола към получателя на актива. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “имоти, машини и оборудване” се определят чрез сравняването на

приходите от продажбата и балансовата стойност на актива към датата, на която получателят получава контрол върху него. Те се посочват нетно, към “Други доходи от дейността, нетно” в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.7. Нематериални активи

Нематериалните активи са представени във финансовия отчет по цена на придобиване (себестойност), намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка. Цената на придобиване представлява справедливата стойност на съответния актив към датата на придобиване и тя включва покупната стойност и всички други преки разходи по сделката. В техния състав са включени програмни продукти, използвани в дружеството – по цена на придобиване.

В дружеството се прилага линеен метод на амортизация на нематериалните активи при определен осреднен полезен живот 2-5 г.

Балансовата стойност на нематериалните дълготрайни активи подлежи на преглед за обезценка, когато са налице събития, или промени в обстоятелствата, които посочват, че балансовата стойност би могла да надвишава възстановителната им стойност. Тогава обезценката се включва като разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.8. Инвестиционни имоти

Инвестиционни имоти са тези имоти, които дългосрочно се държат от дружеството за доходи от наеми и/или заради вътрешното увеличение на тяхната стойност. Първоначално те се оценяват по цена на придобиване, вкл. всички преки разходи по сделката. Последващо, инвестиционните имоти се оценяват по справедлива стойност (Приложение № 2.19), по която стойност те са представени във финансовия отчет. Справедливата стойност на имотите отразява текущите пазарни условия към датата на финансовия отчет и се определя от ръководството с помощта на лицензирани оценители. Печалбите или загубите от промените в справедливата стойност на инвестиционните имоти се отчитат в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) към “други доходи от дейността, нетно”.

Реализираните приходи от инвестиционни имоти се представят в „Други приходи“.

Инвестиционните имоти не се амортизират. Начислението на тяхната амортизация спира при прехвърлянето на съответния имот в групата на инвестиционните имоти.

Дружеството класифицира като инвестиционни имоти сгради, притежавани за неопределено към настоящия момент бъдещо използване.

Инвестиционните имоти се отписват от отчета за финансовото състояние когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или продадат. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “инвестиционните имоти” се определят чрез сравняването на приходите от продажбата и балансовата стойност на актива към датата, на която получателят получава контрол върху него. Те се посочват нетно, към “други доходи или загуби” от дейността.

Трансфер от и към групата “инвестиционните имоти” се прави когато има промяна в употребата на даден имот. В случай на прехвърляне от инвестиционни имоти към имоти за използване в собствената дейност активът се завежда в новата си група по намерена историческа цена, която представлява справедливата му стойност към датата на прехвърлянето. Обратно, когато от имоти за използване в собствената дейност има прехвърляне към инвестиционни имоти, активът се оценява по справедливата му стойност към датата на прехвърлянето, като разликата до балансовата му стойност се третира и представя като преоценъчен резерв към собствения капитал.

2.9. Материални запаси

Материалните запаси са оценени по по-ниската от: цената на придобиване (себестойност) и нетната реализуема стойност.

Разходите, които се извършват, за да доведат даден продукт в неговото настоящо състояние и местонахождение, се включват в себестойността (цената на придобиване), както следва:

- суровини и материали в готов вид – всички доставни разходи, които включват покупна цена, вносни мита и такси, транспортни разходи, невъзстановяеми данъци и други разходи, които допринасят за привеждане на материалите в готов за тяхното използване вид;
- готова продукция и незавършено производство – преките разходи на материали и труд и съответстващата част от производствените непреки разходи при нормално натоварен капацитет на производствените мощности, с изключение на административните разходи, курсовите разлики и разходите по привлечени финансови ресурси.

Непреките разходи, като разходи за поддържане на машини и съоръжения, амортизации, външни услуги необходими за производството на продукцията, електроенергия и други се разпределят на база пряко вложеният труд по поръчки.

При употребата на материалните запаси се използва методът на средно претеглена цена.

Нетната реализуема стойност представлява приблизително определената продажна цена на даден актив в нормалния ход на стопанска дейност, намалена с приблизително определените разходи по довършването в търговски вид на този актив и приблизително определените разходи за реализация.

2.10. Търговски вземания

Търговските вземания представляват безусловно право на дружеството да получи възнаграждение по договори с клиенти и други контрагенти (т.е. то е обвързано само с изтичане на време преди изплащането на възнаграждението).

Първоначално оценяване

Търговските вземания се представят и отчитат първоначално по справедлива стойност на база цената на сделката, която стойност е обичайно равна на фактурната им стойност, освен ако те съдържат съществен финансиращ компонент, който не се начислява допълнително. В този случай те се признават по сегашната им стойност, определена при дисконтова норма в размер на лихвен процент, преценен за присъщ на длъжника.

Последващо оценяване

Дружеството държи търговските вземания единствено с цел събиране на договорни парични потоци и ги оценява последващо по амортизирана стойност, намалена с размера на натрупаната обезценка за очаквани кредитни загуби. (Приложение № 2.19).

Обезценка

Дружеството е възприело общия подход за изчисляване на обезценката от очакваните бъдещи кредитни загуби на индивидуални търговски вземания, съгласно МСФО 9. (Приложения № 16 и № 17).

Обезценката на вземанията се начислява чрез съответна кореспондираща корективна сметка за всеки вид вземане към статията “Други разходи за дейността” на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.11. Парични средства и парични еквиваленти

Паричните средства включват касовите наличности и наличностите по разплащателните сметки, а паричните еквиваленти - депозити в банки с оригинален матуритет до три месеца и средствата на депозитите с по-дълъг матуритет, които са свободно разполагаеми за дружеството съгласно условията на договореностите с банките по време на депозита (Приложение № 2.19).

Последващо оценяване

Паричните средства и еквиваленти в банки се представят последващо по амортизирана стойност, намалена с натрупаната обезценка за очаквани кредитни загуби (Приложение № 19).

За целите на изготвянето на отчета за паричните потоци:

- паричните постъпления от клиенти и паричните плащания към доставчици са представени брутно, с включен ДДС (20%; 9%);
- платеният ДДС по покупки на дълготрайни активи от чуждестранни доставчици се посочва на ред “платени данъци”, а при доставка на дълготрайни активи от страната се посочва на ред “плащания към доставчици” към паричните потоци от оперативна дейност, доколкото той участва и се възстановява заедно и в оперативните потоци на дружеството за съответния период (месец).
- трайно блокираните парични средства над 3 месеца не се третираат като парични средства и еквиваленти.

2.12. Задължения към доставчици и други задължения

Търговските и другите текущи задължения в отчета за финансово състояние се представят по стойността на оригиналните фактури (цена на придобиване), която се приема за справедливата стойност на сделката и ще бъде изплатена в бъдеще срещу получените стоки и услуги. В случаите на разсрочени плащания над обичайния кредитен срок, при които не е предвидено допълнително плащане на лихва или лихвата значително се различава от обичайния пазарен лихвен процент, задълженията се оценяват първоначално по тяхната справедлива стойност на база сегашната им стойност при дисконтова норма, присъща за дружеството, а последващо – по амортизирана стойност (Приложение № 2.19).

2.13. Лизинг

На началната дата на лизинга, която е по-ранната от двете дати - датата на лизинговото споразумение или датата на ангажирането на страните с основните условия на лизинговия договор, дружеството прави анализ и оценка дали даден договор представлява или съдържа елементи на лизинг. Даден договор представлява или съдържа лизинг, ако по силата на него се прехвърлят срещу възнаграждение правото на контрол над използването на даден актив за определен период от време.

2.13.1. Лизингополучател

Дружеството прилага единен модел на признаване и оценка на всички договори за лизинг, с изключение на краткосрочните лизингови договори (лизингов договор със срок от 12 месеца или по-малко от датата на стартиране на лизинга и който не съдържа опция за покупка) и лизинговите договори на активи на ниска стойност (като таблети, персонални компютри, телефони, офис техника и други).

Дружеството не се е възползвало от практическата целесъобразна мярка на МСФО 16, която позволява на лизингополучателя за всеки клас идентифициран актив да не отделя нелизинговите от лизинговите компоненти, а вместо това да отчита всеки лизингов компонент и свързаните с него нелизингови компоненти като отделен лизингов компонент. За договори, които съдържат лизинг на един или повече лизингови и нелизингови компоненти, Дружеството прилага политика да разпределя възнаграждението по договори, които съдържат лизингови и нелизингови компоненти, на база относителните единични цени на лизинговите компоненти и съвкупната единична цена на нелизинговите компоненти.

а) активи „право на ползване“

Дружеството признава в отчета за финансовото състояние актив „право на ползване“ на датата на стартиране на лизинговите договори, т.е. датата, на която основният актив е на разположение за ползване от страна на дружеството-лизингополучател.

Активите „право на ползване“ се представят в отчета за финансовото състояние по цена на придобиване, намалена с натрупаната амортизация, загуби от обезценка и корекциите, вследствие на преоценки и корекции на задължението по лизинг. Цената на придобиване включва:

- размера на първоначалната оценка на задълженията по лизинг;
- лизингови плащания, извършени към или преди началната дата, намалени с получените стимули по договорите за лизинг;
- първоначалните преки разходи, извършени от дружеството, в качеството му на лизингополучател;
- разходи за възстановяване, които дружеството ще направи за демонтаж и преместване на основния актив, възстановяване на обекта, на който активът е разположен, или възстановяване на основния актив в състоянието, изисквано съгласно договора;

Дружеството амортизира актива „право на ползване“ за по-краткият период от полезния живот и срока на лизинговия договор. Ако собствеността върху актива се прехвърля по силата на

лизинговия договор до края на срока на договора, то го амортизира за полезния му живот. Амортизацията започва да се начислява от датата на стартиране на лизинга.

Срокът на амортизация на типа активи, предмет на договорите за лизинг, е:

- сгради – 2 - 10 г.;
- машини и оборудване – 2 г.;

Дружеството е избрало да прилага модела на цената на придобиване за всички свои активи „право на ползване”.

Активите „право на ползване“ се тестват за обезценка в съответствие с МСС 36 Обезценка на активи, като се прилага политика за определяне и отчитане на обезценката, аналогична на тази при имотите, машините и оборудването (дълготрайните материални активи). Възстановимата стойност на активите „право на ползване“ е по-високата от двете: справедлива стойност без разходи за продажба или стойност при употреба. За определянето на стойността при употреба на активите бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се определят като разлика между възстановимата и балансовата стойност (когато възстановимата стойност е по-ниска от балансовата), и се представят в отчета за всеобхватния доход като Други доходи/(загуби) от дейността, нетно.

Активите „право на ползване” се представят на отделен ред в отчета за финансовото състояние, а тяхната амортизация – към разходи за амортизация в отчета за всеобхватния доход.

б) задължения по лизинг

Дружеството признава задължения по лизинг на датата на стартиране на лизинга, оценени по настояща стойност на лизинговите плащания, които не са изплатени към тази дата. Те включват:

- фиксирани плащания (включително фиксирани по същество лизингови плащания), намалени с подлежащите на получаване лизингови стимули;
- променливи лизингови плащания, зависещи от индекси или проценти първоначално оценени, използвайки индексите или процентите на датата на стартиране на лизинга;
- цената за упражняване на опцията за покупка, ако е достатъчно сигурно, че дружеството-лизингополучател ще ползва тази опция;
- плащания на санкции за прекратяване на лизинговите договори, ако в срока на лизинговия договор е отразено упражняването на опция за прекратяването на договора от страна на дружеството-лизингополучател;
- сумите, които дружеството очаква да плати на лизингодателите като гаранции за остатъчна стойност.

Променливите лизингови плащания, които не зависят от индекси или проценти, а са свързани с изпълнение или с използването на основния актив, не се включват в оценката на задължението по лизинг и в актива „право на ползване“. Те се признават като текущ разход в периода, в който настъпи

събитието или обстоятелството, довело до тези плащания и се включват към “Разходи за външни услуги” в печалбата и загубата за годината.

Лизинговите плащания се дисконтират с лихвения процент, заложен в договора, ако той може да бъде непосредствено определен или с диференциалния лихвен процент на дружеството, който то би плащало в случай, че заеме финансови средства, необходими за получаването на актив със сходна стойност на актива „право на ползване“, за сходен период от време, при сходно обезпечение и в сходна икономическа среда.

Лизинговите плащания (вноски) съдържат в определено съотношение финансовия разход (лихва) и приспадащата се част от лизинговото задължение (главница). Лихвените разходи по лизинга се представят в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на дружеството през периода на лизинга на периодична база, така че да се постигне постоянен лихвен процент за оставащата неизплатена част от главницата по лизинговото задължение, като се представят като „финансови разходи“.

Задълженията по лизинг се представят на отделен ред в отчета за финансовото състояние.

Дружеството оценява последващо задължението по лизинг като:

- увеличава балансовата стойност, за да отрази лихвата по задълженията по лизинг;
- намалява балансовата стойност, за да отрази извършените лизингови плащания;
- преоценява балансовата стойност на задълженията по лизинг, за да отрази преоценките или измененията на лизинговия договор;
- гаранциите за остатъчна стойност се преразглеждат и коригират, ако е необходимо към края на всеки отчетен период.

Дружеството преоценява задълженията си по лизинг (при което извършва и кореспондиращи записвания към съответните активи „право на ползване“), когато:

- има промяна в срока на лизинга или е възникнало събитие или обстоятелство, което е довело до промяна в оценката на опцията за закупуване, при което коригираните задължения по лизинг се преизчисляват с коригиран дисконтов процент;
- има промяна в плащанията за лизинг, произтичаща от промяна в индекс или процент или има промяна в сумите, които се очаква да бъдат дължими по гаранции за остатъчна стойност, при което коригираните задължения по лизинг се преизчисляват с непроменения (оригиналния) дисконтов процент (освен когато промяната в лизинговите плащания, произтича от промяна в плаващите лихвени проценти, в този случай се използва коригиран дисконтов процент, който отразява промените в лихвения процент);
- лизинговият договор е изменен и това изменение не е отразено като отделен лизинг, в този случай задължението по лизинг се преизчислява като се базира на срока на променения лизингов договор, дисконтирайки променените лизингови плащания с коригиран дисконтов процент към датата на влизане в сила на изменението.

в) Краткосрочни лизингови договори и лизингови договори основният актив, по които е с ниска стойност

Дружеството прилага освобождаването по реда на МСФО 16 от изискването за признаване на актив „право на ползване“ и задължение по лизинг за краткосрочните си лизингови договори оборудване и за лизинговите си договори на активи на ниска стойност, представляващи печатни устройства, които дружеството счита, че са на ниска стойност като нови и се използват самостоятелно в дружеството, без да са зависими и тясно свързани с други активи.

Плащанията във връзка с краткосрочни лизингови договори и лизингови договори, по които основният актив е с ниска стойност се признават директно като текущ разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на база линеен метод за периода на лизинга.

2.13.2. Лизингодател

Дружеството класифицира всеки от своите лизингови договори като договор за оперативен или договор за финансов лизинг. Когато с договора за лизинг се прехвърлят по същество всички съществени рискове и стопански изгоди от собствеността върху основния актив, той се класифицира като договор за финансов лизинг, всички останали договори се класифицират като договори за оперативен лизинг.

Оперативен лизинг

Приходите от наем от оперативните лизинги се признават от дружеството на линейна база за периода на лизинговия договор. Първоначалните преки разходи, извършени във връзка с постигането на оперативния лизинг, се прибавят към балансовата стойност на основния актив и се признават като разход през срока на лизинговия договор на линейна база. Основният актив, предмет на лизинговия договор, остава и се представя в отчета за финансовото състояние на дружеството.

2.14. Пенсионни и други задължения към персонала по социалното и трудово законодателство

Трудовите и осигурителни отношения с работниците и служителите в дружеството се основават на разпоредбите на Кодекса на труда и на разпоредбите на действащото осигурително законодателство в България.

Краткосрочни доходи

Краткосрочните доходи за наетия персонал под формата на възнаграждения, бонуси и социални доплащания и придобивки (изискуеми за уреждане в рамките на 12 месеца след края на периода, в който персоналят е положил труд за тях или е изпълнил необходимите условия) се признават като разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, за периода, в който е положен трудът за тях и/или са изпълнени изискванията за тяхното получаване, и като текущо задължение (след приспадане на всички платени вече суми и полагащи се удържки) в размер на недисконтираната им сума.

Към датата на всеки финансов отчет дружеството прави оценка на сумата на очакваните разходи по натрупващите се компенсируеми отпуски, която се очаква да бъде изплатена като резултат от неизползваното право на натрупан отпуск. В оценката се включват приблизителната преценка за сумите за самите възнаграждения и на вноските по задължителното обществено и здравно осигуряване, които работодателят дължи върху тези суми.

Дългосрочни доходи при пенсиониране

Планове с дефинирани вноски

Основно задължение на дружеството като работодател в България е да извършва задължително осигуряване на наетия си персонал за фонд “Пенсии”, допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО), фонд “Общо заболяване и майчинство” (ОЗМ), фонд “Безработица”, фонд “Трудова злополука и професионална болест” (ТЗПБ) и здравно осигуряване. Размерите на осигурителните вноски се утвърждават всяка година със Закона за бюджета на ДОО и Закона за бюджета на НЗОК за съответната година. Вноските се разпределят между работодателя и осигуреното лице в съответствие с правилата от Кодекса за социално осигуряване (КСО).

Тези осигурителни пенсионни планове, прилагани от дружеството в качеството му на работодател, са планове с дефинирани вноски. При тях работодателят плаща месечно определени вноски в държавните фонд “Пенсии”, фонд “ОЗМ”, фонд “Безработица”, фонд “ТЗПБ”, както и в универсални и професионални пенсионни фондове - на база фиксирани по закон проценти и няма правно или конструктивно задължение да доплаща във фондовете бъдещи вноски в случаите, когато те нямат достатъчно средства да изплатят на съответните лица заработените от тях суми за периода на трудовия им стаж. Аналогични са и задълженията по отношение на здравното осигуряване.

Към дружеството няма създаден и функциониращ частен доброволен осигурителен фонд.

Дължимите от дружеството вноски по плановите с дефинирани вноски за социалното и здравно осигуряване се признават като текущ разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, и като текущо задължение в недисконтиран размер, заедно и в периода на полагане на труда и на начислението на съответните доходи на наетите лица, с които доходи вноските са свързани.

Планове с дефинирани доходи

Съгласно Кодекса на труда дружеството в качеството му на работодател в България е задължено да изплаща на персонала при настъпване на пенсионна възраст обезщетение, което в зависимост от трудовия стаж в предприятието или в групата предприятия може да варира между 2 и 6 брутни работни заплати към датата на прекратяване на трудовото правоотношение. По своите характеристики тези схеми представляват нефондирани планове с дефинирани доходи.

Изчислението на размера на тези задължения налага участието на квалифицирани актюери, за да може да се определи тяхната сегашна стойност към датата на финансовия отчет, по която те се представят в отчета за финансовото състояние, а респективно изменението в стойността им, се представя в отчета за всеобхватния доход като: а) разходите за текущ и минал стаж, разходите за

лихва и ефектите от съкращенията и урежданията се признават веднага, в периода, в който възникнат, и представят в текущата печалба или загуба, по статия „разходи за персонал”, а б) ефектите от последващите оценки на задълженията, които по същество представляват актюерски печалби и загуби, се признават веднага, в периода, в който възникнат, и се представят към другите компоненти на всеобхватния доход, по статия „последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи”. Актюерските печалби и загуби произтичат от промени в актюерските предположения и опита.

Към датата на всеки годишен финансов отчет дружеството назначава сертифицирани актюери, които издават доклад с техните изчисления относно дългосрочните му задължения към персонала за обезщетения при пенсиониране. За целта те прилагат кредитния метод на прогнозните единици. Сегашната стойност на задължението по дефинираните доходи се изчислява чрез дисконтиране на бъдещите парични потоци, които се очаква да бъдат изплатени в рамките на матуритета на това задължение и при използването на лихвените равнища на държавни дългосрочни облигации с подобен срок, котиращи в България, където функционира и самото дружество.

Доходи при напускане

Съгласно местните разпоредби на трудовото и осигурително законодателство в България, дружеството като работодател има задължение да изплати при прекратяване на трудовия договор преди пенсиониране определени видове обезщетения.

Дружеството признава задължения към персонала по доходи при напускане преди настъпване на пенсионна възраст, когато е демонстриран обвързващ ангажимент, на база публично анонсиран план, вкл. за реструктуриране, да се прекрати трудовият договор със съответните лица без да има възможност да се отмени, или при формалното издаване на документите за доброволно напускане. Доходи при напускане, платими повече от 12 месеца, се дисконтират и представят в отчета за финансовото състояние по тяхната сегашна стойност.

2.15. Акционерен капитал и резерви

Дружеството е акционерно дружество и е задължено да регистрира в Търговския регистър определен размер на **акционерен капитал**, който да служи като обезпечение на вземанията на кредиторите на дружеството. Акционерите отговарят за задълженията на дружеството до размера на своето акционерно участие в капитала и могат да претендират връщане на това участие само в производство по ликвидация или несъстоятелност. Дружеството отчита основния си капитал по номинална стойност на регистрираните в съда акции.

Съгласно изискванията на Търговския закон и устава, дружеството е длъжно да формира и резерв **“фонд Резервен”**, като източници на фонда могат да бъдат:

- най-малко една десета от печалбата, която се отделя докато средствата във фонда достигнат една десета част от акционерния капитал или по-голяма част, определена по решение на Общото събрание на акционерите;
- средствата, получени над номиналната стойност на акциите при издаването им (премиен

резерв);

- други източници, предвидени по решение на Общото събрание.

Средствата от фонда могат да се използват само за покриване на годишната загуба и на загуби от предходни години. Когато средствата във фонда достигнат определения в устава минимален размер, средствата над тази сума могат да бъдат използвани за увеличаване на акционерния капитал.

Преоценъчният резерв – имоти, машини и оборудване е формиран от положителната разлика между балансовата стойност на имотите, машините и оборудването и техните справедливи стойности към датата на извършване на преоценката и положителната разлика между балансовата стойност на имоти, отчитани в групата „имоти, за ползване в собствена дейност” и тяхната справедлива стойност на датата, на която те се трансферират в групата на „инвестиционни имоти”.

Ефектът на отсрочените данъци върху преоценъчния резерв е отразен директно за сметка на този резерв.

Преоценъчният резерв се прехвърля към „неразпределена печалба/(натрупани загуби)”, когато активите се отписват от отчета за финансовото състояние или са напълно амортизирани (*Приложение № 2.6*).

Преоценъчният резерв покрива обезценки на активите, с които той е свързан. Той може да бъде използван при реализацията на дивидентната и капиталова политика на дружеството само след прехвърлянето му към компонента „неразпределена печалба/(натрупани загуби)”.

2.16. Правителствени финансираня

Безвъзмездни помощи от публични институции (общински, държавни и международни, вкл. по реда на използване на Европейските фондове и програми) се признават първоначално като отсрочен доход (финансиране), когато е налице разумна сигурност, че то ще бъде получено от дружеството, и че последното е спазило и спазва условията и изискванията по финансирането/дарението.

Правителствено финансиране, свързано с компенсиране на направени разходи, се признава в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на систематична база за същия период, през който са признати и разходите.

2.17. Финансови инструменти

Финансов инструмент е всеки договор, който поражда едновременно както финансов актив в едно предприятие, така и финансов пасив или инструмент на собствения капитал в друго предприятие.

Финансови активи

Първоначално признаване, класификация и оценяване

При първоначалното им признаване финансовите активи се класифицират в три групи, според последващата им оценка: по амортизирана стойност; по справедлива стойност през другия всеобхватен доход; и по справедлива стойност през печалбата или загубата.

Дружеството първоначално оценява финансовите активи по справедлива стойност, а в случай на финансови активи, които не се отчитат по справедлива стойност през печалбата или загубата, се добавят преките разходи по сделката. Изключение са търговските вземания, които не съдържат съществен компонент на финансиране - те се оценяват на база цената на сделката, определена съгласно МСФО 15 и издадената фактура.

Покупките или продажбите на финансови активи, чиито условия изискват доставка на активите в рамките на даден период от време, установен обикновено с нормативна разпоредба или действаща практика на съответния пазар (редовни покупки), се признават на датата на търгуване (сделката), т.е. на датата, на която дружеството е поело ангажимент да закупи или продаде актива.

Класификацията на финансовите активи при първоначалното им признаване зависи от характеристиките на договорните парични потоци на съответния финансов актив и бизнес модела на дружеството за неговото управление. За да бъде класифициран и оценяван по амортизирана стойност или по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, условията на даден финансов актив трябва да поражда парични потоци, които представляват "само плащания по главницата и лихвата (СПГЛ)" по неиздължената сума на главницата. За целта се извършва анализ чрез тест на СПГЛ на нивото на инструмент.

Бизнес моделът на дружеството за управление на финансовите активи отразява начина, по който дружеството управлява финансовите си активи за генериране на парични потоци. Бизнес моделът определя дали паричните потоци произтичат от събирането на договорни парични потоци, на продажба на финансовите активи, или и двете.

Последващо оценяване

За целите на последващото оценяване финансовите активи са класифицирани в категория „Финансови активи по амортизирана стойност (дългови инструменти)“.

Класификационни групи

Финансови активи по амортизирана стойност (дългови инструменти)

Дружеството оценява финансовите активи по амортизирана стойност когато са удовлетворени и двете условия по-долу:

- финансовият актив се държи и използва в рамките на бизнес модел, имащ за цел неговото държане с оглед получаване на договорните парични потоци от него, и
- условията на договора за финансовия актив поражда парични потоци на конкретни дати, които представляват само плащания на главницата и лихвите върху неиздължената сума на главницата.

Финансовите активи по амортизирана стойност впоследствие се оценяват на база метода на ефективния лихвен процент (ЕЛП). Те подлежат на обезценка. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато активът бъде отписан, модифициран или обезценен.

Финансовите активи по амортизирана стойност на дружеството включват: парични средства и еквиваленти в банки, търговски вземания.

Отписване

Финансов актив (или, когато е приложимо, част от финансов актив или част от група от сходни финансови активи) се отписва от отчета за финансовото състояние на дружеството когато:

- правата за получаване на паричните потоци от актива са изтекли, или
- правата за получаване на парични потоци от актива са прехвърлени или дружеството е поело задължението да плати напълно получените парични потоци, без съществена забава, към трета страна чрез споразумение за прехвърляне; при което: или а) дружеството е прехвърлило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху актива; или б) дружеството нито е прехвърлило, нито е запазило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху актива, но е прехвърлило контрола върху него

Когато дружеството е прехвърлило правата си за получаване на парични потоци от актива или е встъпило в споразумение за прехвърляне, то прави оценка на това дали и до каква степен е запазило рисковете и ползите от собствеността. Когато дружеството нито е прехвърлило, нито е запазило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху финансовия актив, нито е прехвърлило контрола върху него, то продължава да признава прехвърления актив до степента на продължаващото си участие в него. В този случай дружеството признава и свързаното с това задължение. Прехвърленият актив и свързаното задължение се оценяват на база, която отразява правата и задълженията, които дружеството е запазило.

Обезценка на финансови активи

Дружеството признава коректив (провизия за обезценка) за очаквани кредитни загуби за всички дългови инструменти, които не се отчитат по справедлива стойност през печалбата или загубата. Очакваните кредитни загуби се изчисляват като разлика между договорните парични потоци, дължими съгласно условията на договора, и всички парични потоци, които дружеството очаква да получи, дисконтирани с първоначалния ефективен лихвен процент.

За изчислението на очакваните кредитни загуби по *паричните средства и еквиваленти в банки*, дружеството прилага общия подход за обезценка, определен от МСФО 9. Съгласно този подход дружеството прилага “тристепенен“ модел за обезценка въз основа на промени спрямо първоначалното признаване на кредитното качество на финансовия инструмент (актив). За целта се прилага рейтингов модел, като се използват рейтингите на банките, определени от международно признати рейтингови фирми като Moody’s, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg. На тази база, от една страна, се използват публични данни за PD (вероятности за неизпълнение), рефериращи към рейтинга на съответната банка, а от друга, от промяната на рейтинга на съответната банка, дружеството оценява наличието на завишен кредитен риск. Загубите при неизпълнение се оценяват съобразно наличието на гарантирани и/или обезпечени суми по банковите сметки.

За изчисляване на очакваните кредитни загуби на *търговските вземания и активите по договори с клиенти* дружеството е избрало и прилага опростен подход на база матрица за изчисление на очаквани кредитни загуби и не проследява последващите промени в кредитния им риск. При този подход то признава коректив (провизия за обезценка) въз основа на очакваната кредитна загуба за целия срок на вземанията към всяка отчетна дата.

Финансовите активи се отписват, когато не съществува разумно очакване за събиране на паричните потоци по договора.

Финансови пасиви

Първоначално признаване, класификация и оценяване

При първоначално им признаване финансовите пасиви се класифицират като: такива по справедлива стойност в печалбата или загубата, или като заеми и привлечени средства, търговски или други задължения.

Първоначално всички финансови пасиви се признават по справедлива стойност, а в случая на заеми и привлечени средства, и търговски и други задължения, нетно от преките разходи по сделката.

Финансовите пасиви на дружеството включват търговски и други задължения.

Последващо оценяване

Получени заеми и други привлечени средства

След първоначалното им признаване, дружеството оценява привлечените средства по амортизирана стойност, чрез метода на ефективния лихвен процент. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато съответният финансов пасив се отписва, както и чрез амортизацията на база ефективен лихвен процент.

Амортизираната стойност се изчислява като се вземат под внимание каквито и да било дисконти или премии при придобиването, както и такси или разходи, които представляват неразделна част от ефективния лихвен процент. Амортизацията се включва като “финансов разход” в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Отписване

Финансовите пасиви се отписват, когато задължението бъде погасено, или прекратено, или изтече. Когато съществуващ финансов пасив бъде заменен с друг от същия кредитор при по същество различни условия, или условията на съществуващ пасив бъдат съществено променени, тази размяна или модификация се третира като отписване на първоначалния пасив и признаване на нов. Разликата в съответните балансови суми се признава в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Компенсиране (Нетиране) на финансови инструменти

Финансовите активи и финансовите пасиви се компенсират (нетират) и в отчета за финансовото състояние се отразява нетната сума, ако съществува приложимо законно право за компенсиране на признатите суми и ако е налице намерение за уреждане на нетна основа, или за едновременно реализиране на активите и уреждане на пасивите.

Това изискване произтича от идеята на реалната стопанска същност на отношенията на дружеството с даден контрагент, че при едновременното съществуване на тези две изисквания очакваният фактически бъдещ паричен поток и ползи от тези разчети за предприятието е нетният поток, т.е. нетната сума отразява реалното право или задължение на дружеството от тези финансови инструменти – при всички обстоятелства да получи или плати единствено и само нетната сума.

Ако не са налице едновременно и двете условия се приема, че правата и задълженията на дружеството по повод тези насрещни разчети (финансови инструменти) не се изчерпват при всички ситуации само и единствено с получаването или плащането на нетната сума.

Политиката за нетирането е свързана и с оценката, представянето и управлението на реалния кредитен и ликвиден риск, свързан с тези насрещни разчети.

Критериите, които се прилагат за установяване на "наличие на текущо и правно приложимо право за нетиране" са:

- да не зависи от бъдещо събитие, т.е да не е приложимо само при настъпване на някакво бъдещо събитие;
- да бъде възможно за упражняване и защитимо с правни способности в хода на (кумулятивно):
 - обичайната дейност,
 - в случай на неизпълнение/просрочие, и
 - в случай на неплатежоспособност или несъстоятелност.

Приложимостта на критериите се оценява спрямо изискванията на българското законодателство и установените договорености между страните. Условието за „наличие на текущо и правно приложимо право за нетиране” винаги и задължително се оценява заедно с второ условие - за „задължително намерение за уреждане на тези разчети на нетна база”.

2.18. Данъци върху печалбата

Текущите данъци върху печалбата на дружеството са определени в съответствие с изискванията на българското данъчно законодателство – Закона за корпоративното подоходно облагане. Номиналната данъчна ставка в България за 2023 г. е 10 % (2022 г.: 10%).

Отсрочените данъци върху печалбата се определят чрез прилагане на балансовия метод за определяне на задължението относно всички временни разлики на дружеството към датата на финансовия отчет, които съществуват между балансовите стойности и данъчните основи на отделните активи и пасиви.

Отсрочените данъчни пасиви се признават за всички облагаеми временни разлики, с изключение на тези, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Отсрочените данъчни активи се признават за всички намаляеми временни разлики и за неизползваните данъчни загуби до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да бъде генерирана в бъдеще достатъчна облагаема печалба или да се проявят облагаеми временни разлики, от които да могат да се приспаднат тези намаляеми разлики, с изключение на разликите, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Балансовата стойност на всички отсрочени данъчни активи се преглежда на всяка дата на отчета за финансовото състояние и се редуцират до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да се генерира достатъчно облагаема печалба или проявяващи се през същия период облагаеми временни разлики, с които те да могат да бъдат приспаднати или компенсирани.

Отсрочените данъци, свързани с обекти, които са отчетени като други компоненти на всеобхватния доход или капиталова позиция в отчет за финансовото състояние, също се отчитат директно към съответния компонент на всеобхватния доход или балансовата капиталова позиция.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се оценяват на база данъчните ставки и основи, които се очаква да се прилагат за периода и типа операции, през които активите се очаква да се реализират, а пасивите - да се уредят (погасят), на база данъчните закони, които са в сила или с голяма степен на сигурност се очаква да са в сила, и по данъчни ставки на държавата (Р България), в чиято юрисдикция се очаква да се реализира съответният отсрочен актив или пасив.

Отсрочени данъчни активи на дружеството се представят нетно срещу негови отсрочени данъчни пасиви, когато и доколкото то се явява за тях данъчния платец в съответната юрисдикция (Р България), и то тогава и само тогава, когато дружеството има законно право да извършва или получава нетни плащания на текущи данъчни задължения или вземания по данъците върху печалбата.

Към 31.12.2023 г. отсрочените данъци върху печалбата на дружеството са оценени при ставка, валидна за 2024 г., която е в размер на 10%.

2.19. Оценяване по справедлива стойност

Някои от активите и пасивите на дружеството се оценяват и представят и/или само оповестяват по справедлива стойност за целите на финансовото отчитане. Такива са: а) на повтаряща се база – инвестиционните имоти, определени търговски и други вземания и задължения, в т.ч. от/към свързани лица, а други б) на неповтаряща се база – нефинансови активи като имоти, машини и оборудване.

Справедливата стойност е цената, която би била получена при продажбата на даден актив или платена при прехвърлянето на пасив в обичайна сделка между независими пазарни участници на датата на оценяването. Справедливата стойност е изходяща цена и се базира на предположението, че операцията по продажбата ще се реализира или на основния пазар за този актив или пасив, или в случай на липса на основен пазар – на най-изгодния пазар за актива или пасива. Както определеният като основен, така и най-изгодният пазар са такива пазари, до които дружеството задължително има достъп.

Измерването на справедливата стойност се прави от позицията на предположенията и преценките, които биха направили потенциалните пазарни участници когато те биха определяли цената на съответния актив или пасив, като се допуска, че те биха действали за постигане на най-добра стопанска изгода от него за тях.

При измерването на справедливата стойност на нефинансови активи винаги изходната точка е предположението какво би било за пазарните участници най-доброто и най-ефективно възможно използване на дадения актив.

Дружеството прилага различни оценъчни техники, които биха били подходящи спрямо спецификата на съответните условия, и за които разполага с достатъчна база от входящи данни, като се стреми да използва в максимална степен наличната публично наблюдаема информация и респ. –

да минимизира използването на ненаблюдаема информация. То използва и трите допустими подходи: *пазарен, разходен и приходен подход* от допустимите подходи, като най-често прилаганите оценъчни техники са директни и/или коригирани котираны пазарни цени, пазарни аналози и дисконтирани парични потоци, вкл. на база капитализиран доход от наем.

Справедливата стойност на всички активи и пасиви, които се оценяват и/или оповестяват във финансовите отчети по справедлива стойност, се категоризира в рамките на следната йерархия на справедливите стойности, а именно:

- Ниво 1 – Котираны (некоригирани) пазарни цени на активен пазар за идентични активи или пасиви;
- Ниво 2 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които са различни от директно котираны цени, но са пряко или косвено достъпни за наблюдение, вкл. когато котираныте цени са обект на значителни корекции; и
- Ниво 3 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които в значителната си част са ненаблюдаеми.

Дружеството прилага основно справедлива стойност Ниво 2 и Ниво 3.

За тези активи и пасиви, които се оценяват по справедлива стойност във финансовите отчети на повтаряема база, дружеството прави преценка към датата на всеки отчет дали е необходим трансфер в нивата на йерархия на справедливата стойност на даден актив или пасив в зависимост от разполагаемите и използваните към тази дата входящи данни.

В дружеството се разработени вътрешни правила и процедури по измерването на справедливата стойност на различните видове активи и пасиви. За целта главния счетоводител проследява осъществяването на целия оценъчен процес, вкл. координира и наблюдава работата на външните оценители.

Дружеството използва експертизата на външни лицензирани оценители за определяне на справедливите стойности на инвестиционните имоти и имотите, машините и оборудването (без стопански инвентар и кофражни системи). Изборът на такива оценители се прави на годишна база, като се използват следните критерии: прилагани професионални стандарти, професионален опит и познания; репутация и пазарен статус. Периодично се преценява необходимостта от ротация на външните оценители – на всеки три/пет години. Приложението на оценъчните подходи и техники, както и използваните входящи данни за всеки случай на измерване на справедлива стойност, са обект на задължително обсъждане и координиране между външните експерти-оценители и главния счетоводител, както и приемането на издаваните оценителски доклади – особено по отношение на съществените предположения и крайните заключения и предложения за размера на справедливата стойност. Финалните оценки на справедливата стойност подлежат на одобрение от главния счетоводител на дружеството, изпълнителния директор и Съвета на директорите на дружеството.

2.20. Преценки от определящо значение при прилагане счетоводната политика на дружеството. Ключови приблизителни оценки и предположения с висока несигурност

2.20.1. Актюерски изчисления

При определяне на сегашната стойност на дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране са използвани изчисления на сертифицирани актюери, базирани на предположения за смъртност, темп на текучество на персонала, бъдещо ниво на работни заплати и дисконтов фактор, които предположения са преценени от ръководството като разумни и уместни за дружеството (Приложение № 22).

2.20.2. Признаване на активи по отсрочени данъци

При признаването на отсрочените данъчни активи от ръководството е оценена вероятността отделните намаляеми временни разлики да имат обратно проявление в бъдеще и възможностите на дружеството да генерира в перспектива достатъчно данъчни печалби за тяхното компенсиране срещу тези печалби.

2.20.3. Изчисление на очаквани кредитни загуби за търговски вземания и активи по договори с клиенти

Измерването на очакваната кредитна загуба за финансови активи, отчитани по амортизирана стойност (вземания и активи по договори с клиенти) е област, която изисква използването на комплексни модели и съществени предположения за бъдещи икономически условия и кредитно поведение на клиенти и длъжници (например вероятността контрагентите да не изпълнят задълженията си и произтичащите от тях загуби).

За прилагането на тези изисквания ръководството на дружеството прави редица съществени преценки като:

- а) определяне на критерии за идентифициране и оценка на значително увеличение на кредитния риск;
- б) избор на подходящи модели и предположения за измерване на очакваните кредитни загуби;
- в) формиране на групи от сходни финансови активи (портфейли) за целите на измерването на очакваните кредитни загуби,
- г) установяване и оценка за зависимостта между историческите проценти на просрочие и поведението на определени макропоказатели, за да се отразят ефектите от прогнозите за тези макропоказатели в бъдеще при изчисленията на очакваните кредитни загуби (Приложение № 30).

Търговски вземания и активи по договори с клиенти, в т.ч. от свързани лица

Дружеството е възприело общия подход за изчисляване на обезценката от очакваните бъдещи кредитни загуби на индивидуални търговски вземания, съгласно МСФО 9. За целта дружеството прилага избран от него модел. Неговото приложение минава през няколко стъпки. Първо се определя кредитен рейтинг на длъжника посредством методологии на водещи рейтингови агенции за съответните сектори в икономиката и съотношения, количествени и качествени параметри на и показатели за даденото дружество. Като второ стъпка, чрез статистически модели, включващи исторически данни за вероятности за неизпълнение (PD), преходи между различни

рейтинги, макроикономически данни и прогнози, се пресмятат релевантните маргинални PD по години за всеки рейтинг. На трето място, на база на този анализ и определения рейтинг, както и на комплекс от показатели за характеристики на инструмента към датата на всеки финансов отчет, се определят: етапът на инструмента (Етап 1, Етап 2 или Етап 3), нужните PD за срока на инструмента, както и загубата при неизпълнение (LGD). Основната формула за изчисление на очакваните кредитни загуби е: $ECL = PD \times LGD \times EAD$, където:

ECL е показателят за очаквани кредитни загуби

PD е показателят за вероятност за неизпълнение

LGD е показателят за загубата при неизпълнение, и

EAD е показателят на сума на експозицията при неизпълнение.

При определянето на загубата се вземат предвид всички гарантирани и/или обезпечени и/или застраховани. По този начин, като последна стъпка, използвайки всички тези параметри, и след дисконтиране, се достига до калкулация на оценката на очакваната кредитна загуба за съответния период на съответния финансов актив.

Вземането е с кредитна обезценка, когато са настъпили едно или повече събития, оказващи неблагоприятно въздействие върху очакваните бъдещи парични потоци от финансов актив.

На база извършения анализ е установено, че размерът на провизията за очаквани кредитни загуби е пренебрежимо малък, поради което дружеството не е начислило кредитни загуби както към 31.12.2023 г., така и към 31.12.2022 г. (*Приложения № 16 и 17*).

Към 31.12.2023 г. във финансовия отчет отчет не е отчетена обезценка на търговски вземания и други вземания (31.12.2022 г. - 11 х.лв.), съгласно извършен преглед за събираемостта на отделните вземания на дружеството в края на отчетния период, който е извършен преди анализа за необходимостта от начисляване на кредитни загуби (*Приложения № 8, 16 и 17*).

Парични средства и парични еквиваленти

За изчислението на очакваните кредитни загуби по *паричните средства и паричните еквиваленти в банки*, дружеството прилага общия „триетапен“ подход за обезценка, определен от МСФО 9. За целта се прилага модел, базиран на публикуваните рейтинги на банките, определени от международно признати рейтингови фирми като Moody's, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg. На тази база, от една страна, се определят показателите за PD (вероятности за неизпълнение), като се използват публичните данни на PD рефериращи към рейтинга на съответната банка, а от друга, чрез промяната на рейтинга на съответната банка от период в период, дружеството оценява наличието на завишен кредитен риск. Загубите при неизпълнение се оценяват по горепосочената формула.

При определянето на LGD се взема предвид наличието на гарантирани и/или обезпечени суми по съответните банкови сметки

На база анализа ръководството е определило, че очакваните кредитни загуби за паричните средства и паричните еквиваленти очакваните кредитни загуби се доближават до нула. На това

основание дружеството не е признало провизия за обезценки за очаквани кредитни загуби, както към 31.12.2023 г., така и към 31.12.2022 г. (*Приложение № 19*).

2.20.4. Приходи от договори с клиенти

При признаване на приходите и изготвяне на годишния финансов отчет ръководството прави различни преценки, приблизителни оценки и предположения, които оказват влияние върху отчетените приходи, разходи, активи и пасиви по договори и съответстващите им оповестявания. В резултат на несигурността по отношение на тези предположения и приблизителни оценки, е възможно да възникнат съществени корекции в балансовата стойност на засегнатите активи и пасиви в бъдеще, и респ. отчетените разходи и приходи.

Ключовите преценки и предположения, които оказват съществено влияние върху размера и срока за признаване на приходите от договори с клиенти, са както следва:

- Определяне сроковете за удовлетворяване на задълженията за изпълнение и на метода, използван за измерване на напредъка (*Приложение № 2.4.3.1*);
- Приблизителна оценка относно това дали се очаква цялата сума по договора да бъде събрана (*Приложение № 2.4.3.1*).

3. ПРИХОДИ ОТ ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ

3.1. Приходите от договори с клиенти включват:

	2023	2022
	BGN '000	BGN '000
Приходи от услуги	7,466	5,612
Приходи от продукция	5,669	6,455
Приходи от стоки	2,003	2,177
	15,138	14,244

Приходите през 2023 г. и 2022 г. са реализирани на вътрешен пазар.

Приходите от *продажби на продукция и стоки* се признават в точно определен *времеви момент*, което обичайно е при предаване на физическото владение върху продукцията и/или стоката.

Приходите от продажба на продукция включват:

	2023	2022
	BGN '000	BGN '000
Арматурни заготовки	3,964	4,916
Метални конструкции	836	454
Части за машини	770	747
Други артикули	99	338
	5,669	6,455

Приходите от услуги се признават в течение на времето чрез измерване на степента на изпълнение на задълженията и включват:

	2023	2022
	BGN '000	BGN '000
Строително-монтажни и ремонтни дейности	4,921	5,310
Ремонти и реконструкция на релсов път	2,219	-
Ишлеме	225	157
Транспортни услуги и услуги със строителна механизация	99	145
Други	2	-
	7,466	5,612

В състава на приходите от други услуги обичайно дружеството посочва приходите от услуги по фрезование, обработка на детайли и други.

Приходите от продажба на стоки са в размер на 2,003 х.лв. (2022 г.: 2,177 х.лв.) и са от търговска дейност с отпадъци на черни и цветни метали, за което дружеството притежава разрешително, издадено от Министерство на околната среда и водите.

Задължения за изпълнение по договори с клиенти

Задълженията за изпълнение са оповестени в Приложение № 2.4.3.

3.2. Салда по договори с клиенти

	2023	2022
	BGN '000	BGN '000
Вземания по договори с клиенти, нетно от обезценка (<i>Приложение №17</i>)	124	169
Вземания по договори с клиенти - свързани лица, нетно от обезценка (<i>Приложение № 16</i>)	390	925
Активи по договори с клиенти – свързани лица, нетно от обезценка	248	3
Пасиви по договори с клиенти – трети лица	44	486
Пасиви по договори с клиенти – свързани лица	586	976

Вземанията по договори с клиенти-свързани лица, както и вземанията по договори с клиенти-трети лица намаляват, като това се дължи основно на намаляване приходите от услуги (СМР) в края на периода.

Измененията в активите и пасивите по договори с клиенти - свързани лица, както и на пасивите по договори с клиенти-трети лица през периода, са както следва:

	2023	2022
	BGN'000	BGN'000
Активи по договори с клиенти – свързани лица		
<i>Салдо в началото на периода</i>	3	80
Трансфер към търговски вземания	(3)	(80)
Възникнали през периода	248	3
Салдо в края на периода	248	3

Пасиви по договори с клиенти – свързани лица	2023 BGN'000	2022 BGN'000
Салдо в началото на периода	976	534
Отчетени приходи, които са били признати като пасив по договор, в т.ч.:		
- от получени авансови плащания от клиенти	(976)	(534)
Получени плащания от клиенти (без тези, признати като приходи през периода)	586	976
Салдо в края на периода	586	976

Пасиви по договори с клиенти – трети лица	2023 BGN'000	2022 BGN'000
Салдо в началото на периода	486	357
Отчетени приходи, които са били признати като пасив по договор, в т.ч.:		
- от получени авансови плащания от клиенти	(481)	(357)
Получени плащания от клиенти (без тези признати като приходи през периода)	39	486
Салдо в края на периода	44	486

3.3. Други приходи

Другите приходи представляват приходи по отдаване под наем на кофраж и кофражни детайли (системи) и елементи, транспортни средства и инвестиционни имоти и са в размер на 189 х.лв. (2022 г.: 306 х.лв.).

4. ДРУГИ ДОХОДИ И ЗАГУБИ ОТ ДЕЙНОСТТА, НЕТНО

	2023	2022
	BGN '000	BGN '000
Приходи от продажба на собствени метални отпадъци	108	129
Реинтегрирани обезценки на материални запаси	12	-
Приходи от продажба на материали	158	299
Балансова стойност на продадени материали	(149)	(289)
Печалба от продажба на материали	9	10
Възстановени обезценки на търговски и други вземания	4	-
Нетна загуба от корекция до оценка по справедлива стойност на инвестиционни имоти (Приложение № 14)	(1)	-
Приходи от върнати активи „право на ползване“	-	4
Приходи от продажба на активи	-	1
Други	2	2
	134	146

5. РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛИ

	2023	2022
	BGN '000	BGN '000
Основни материали	6,644	6,726
Горива и смазочни материали	152	164
Електроенергия	125	131
Резервни части	110	85
Други	131	131
	7,162	7,237

Към 31.12.2023 г. разходите за електроенергия са представени нетно, като brutният им размер е намален с получени компенсации по „Програма за компенсиране на небитови крайни клиенти на електрическа енергия“ на Министерски съвет на Р България в размер на 7 х.лв. (2022 г.: 87 х.лв.).

6. РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ

	2023	2022
	BGN '000	BGN '000
Услуги от подизпълнители	1,186	757
Охрана	153	140
Консултантски услуги	144	40
Ремонт и поддръжка на имоти, машини и оборудване	83	62
Данъци и такси	63	62
Разходи свързани с краткосрочни лизингови договори	35	66
Застраховки	21	19
Разходи свързани с лизингови договори на активи на ниски стойности	12	7
Други	121	123
	1,818	1,276

7. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА

	2023	2022
	BGN '000	BGN '000
Текущи възнаграждения	3,092	2,867
Вноски по социално осигуряване	589	544
Социални придобивки и надбавки	263	55
Начислени суми за дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране (Приложение № 22)	41	30
Изменение в начисленията за краткосрочни доходи на наети лица (неползвани отпуски и осигуровки върху тях)	8	(1)
	3,993	3,495

8. ДРУГИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА

	2023	2022
	BGN '000	BGN '000
Представителни разходи	33	25
Командировки	13	4
Брак на активи	1	-
Обезценка на материални запаси (Приложение № 15)	-	42
Обезценка на търговски вземания и други вземания (Приложение №17)	-	11
Дарение	-	11
Други	1	-
	48	93

9. ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ И РАЗХОДИ

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Разходи за лихви по лизинг (Приложение № 13)	(1)	(3)
Други финансови приходи	(1)	-
Финансови (разходи)/приходи, нетно	(2)	(3)

10. ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ

Основните компоненти на разхода за данък върху печалбата за годините, завършващи на 31 декември са:

Отчет за всеобхватния доход

(в печалбата или загубата за годината)

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Данъчна печалба за годината по данъчна декларация	700	557
Текущ разход за данъци върху печалбата за годината	70	56
Отсрочени данъци върху печалбата от:		
Възникване и обратно проявление на временни разлики (Приложение № 21)	(5)	(7)
Общо разход за данък, отчетен в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)	65	49

Равнение на разхода за данък върху печалбата определен спрямо счетоводния резултат за годината

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Счетоводна печалба за годината	651	478
Разход за данъци върху печалбата – 10%	65	48
От непризнати суми по данъчни декларации свързани с:		
Увеличения - 2023 г.: 2 х.лв. (2023 г.: 10 х.лв.)	-	1
Общо разход за данък, отчетен в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)	65	49

Данъчните ефекти, свързани с другите компоненти на всеобхватния доход са както следва:

	2023 BGN '000			2022 BGN '000		
	Стойност преди данък	Икономия от/ (Разходи за) данъци	Стойност нетно от данък	Стойност преди данък	Икономия от/ (Разходи за) данъци	Стойност нетно от данък
Компоненти, които няма да бъдат реклаसифицирани в печалбата или загубата						
Последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи (Приложение № 22)	(24)	-	(24)	24	-	24
Компоненти, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата	-	-	-	-	-	-
Общо друг всеобхватен доход за годината	(24)	-	(24)	24	-	24

11. ИМОТИ, МАШИНИ И ОБОРУДВАНЕ

	Земя и сгради		Мадини съоръжения и оборудване и кофражни системи		Транспортни средства		Други		В процес на придобиване, в т.ч. аванси		Общо	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Отчетна стойност												
Салдо на 1 януари	5,723	5,723	3,265	3,248	496	444	92	97	-	-	9,576	9,512
Придобити	-	-	49	22	-	-	6	3	313	55	368	80
Трансфер между сметки	-	-	-	3	18	52	-	-	(18)	(55)	-	-
Отписани	-	-	(6)	(8)	(28)	-	-	(8)	-	-	(34)	(16)
Салдо на 31 декември	5,723	5,723	3,308	3,265	486	496	98	92	295	-	9,910	9,576
Натрупана амортизация												
Салдо на 1 януари	1,021	948	2,797	2,650	440	419	84	86	-	-	4,342	4,103
Начислена амортизация за годината	69	73	125	155	17	21	3	6	-	-	214	255
Отписана амортизация	-	-	(5)	(8)	(28)	-	-	(8)	-	-	(33)	(16)
Салдо на 31 декември	1,090	1,021	2,917	2,797	429	440	87	84	-	-	4,523	4,342
Балансова стойност на 31 декември	4,633	4,702	391	468	57	56	11	8	295	-	5,387	5,234
Балансова стойност на 1 януари	4,702	4,775	468	598	56	25	8	11	-	-	5,234	5,409

Към 31.12.2023 г. дълготрайните материални активи на дружеството включват земи на стойност 3,875 х.лв. (31.12.2022 г.: 3,875 х.лв.) и сгради с балансова стойност 758 х.лв. (31.12.2022 г.: 827 х.лв.).

Преценка до справедлива стойност

Справедливите стойности на имотите, машините и оборудването се определят с помощта на независими лицензирани оценители на период от 5 години съгласно политиката на групата (Приложение № 2.6.) и когато тяхната справедлива стойност се променя съществено на по-кратки интервали от време, преценката може да се извършва на по-кратки периоди. Към 31.12.2023 г. и 31.12.2022 г. не е извършвана преценка до справедлива стойност.

Преглед за обезценка

В резултат на направения от специалисти преглед към 31.12.2023 г. и към 31.12.2022 г. на имотите, машините и оборудването на дружеството ръководството е преценило, че не са настъпили условия за обезценка по смисъла на изискванията и правилата на МСС 36 Обезценка на активи.

Други данни

Към 31.12.2023 г. няма учредени тежести (ипотеки, залози) върху имотите, машините и оборудването на дружеството (31.12.2022 г.: няма).

Към 31.12.2023 г. в състава на имотите, машините и оборудването са включени активи с отчетна стойност 2,668 х.лв. (31.12.2022 г.: 2,277 х.лв.), които са напълно амортизирани, но продължават да се използват в стопанската дейност.

12. ДЪЛГОТРАЙНИ НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

Към 31.12.2023 г. нематериалните активи включват софтуерни продукти с отчетна стойност в размер на 27 х. лв., които са напълно амортизирани (балансова стойност към 31.12.2022 г.: 1 х.лв.). През 2023 г. е отчетен разход за амортизация в размер на 1 х.лв. (2022 г.: 4 х.лв.).

13. ЛИЗИНГ

Дружеството като лизингополучател

В отчета за финансовото състояние са представени следните обекти и суми, свързани с договор за лизинг:

13.1. Активи „Право на ползване“ в отчета за финансово състояние

Отчетна стойност	сгради		машини		общо	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
1 януари	19	215	-	-	19	215
Увеличения	61	-	4	-	65	-
(Намаления)	(12)	(196)	-	-	(12)	(196)
31 декември	68	19	4	-	72	19
Натрупана амортизация						
1 януари	13	127	-	-	13	127
Разходи за амортизация						
за периода	22	36	1	-	23	36
Отписана амортизация	(8)	(150)	-	-	(8)	(150)
31 декември	27	13	1	-	28	13
Балансова стойност на 1 януари	6	88	-	-	6	88
Балансова стойност на 31 декември	41	6	3	-	44	6

13.2. Задълженията по лизинг към 31 декември са както следва:

	2023	2022
	BGN'000	BGN'000
1 януари	6	93
Увеличения	65	-
(Намаления)	(4)	(50)
Начислена лихва	1	3
Плащания	(24)	(40)
31 декември	44	6
<i>в т.ч.</i>		
<i>Дългосрочна част</i>	13	2
<i>Краткосрочна част</i>	31	4

13.3. Суми, включени в отчета за всеобхватния доход

Разходите по договори за лизинг за отчетната година са:

	Приложения	2023	2022
		BGN'000	BGN'000
Разходи за амортизация на активи „право на ползване” (по МСФО16)	13.1	23	36
Разходи за лихви на задълженията по лизинг (отчитани по МСФО16)	13.2	1	3
Разходи, свързани с краткосрочни лизингови договори	6	35	66
Разходи, свързани с лизингови договори на активи на ниски стойности (отчитани по МСФО16)	6	12	7

13.4. Общият изходящ паричен поток по договори за лизинг през 2023 г. е в размер на 24 х.лв. (2022 г.: 40 х.лв.). През 2023 г. ефекта от непарично увеличение на активите „право на ползване” и задължение по лизинг е 65 х.лв. (2022 г.: няма.).

13.5 Лизингови дейности на дружеството и начин на тяхното отчитане

Дружеството наема складови помещения, както и имоти ползващи се за офис. Договорите за наем обичайно се сключват за 1 година, обичайно с опция за удължаване. Тези опции са договорени от ръководството с цел постигане на гъвкавост при управлението на лизинговите активи и стопанските нужди на Дружеството. Ръководството на дружеството прилага съществени преценки при определяне дали има разумна степен на сигурност за упражняване на тези опции. Опции за удължаване и прекратяване са включени при всички договори за наем на дружеството, като средният срок на лизинговите договори, определен от дружеството е 5-10 години. Лизинговите основни активи не могат да бъдат използвани като обезпечения по други договори.

13.6. Лизингови договори на активи на ниска стойност

Дружеството се възползва от освобождаване от изискването за признаване по стандарта за лизингови договори за активи на ниска стойност, които включват наем на офис оборудване.

14. ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ

Включените в отчета за финансовото състояние към 31.12.2023 г. и към 31.12.2022 г. инвестиционни имоти представляват основно сгради, притежавани за неопределено към настоящия момент бъдещо използване – с балансова стойност 180 х.лв. (31.12.2022 г.: 181 х.лв.).

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Салдо на 1 януари	181	181
Нетна печалба/(загуба) от корекция до оценка по справедлива стойност, включена в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) (Приложение № 4)	(1)	-
Салдо на 31 декември	180	181

Оценки по справедлива стойност

(а) Йерархия на справедливите стойности

Оценките по справедлива стойност на групите инвестиционни имоти са категоризирани като справедливи стойности на Ниво 3 на базата на входящите данни, използвани при техниката за оценяване.

Направената преоценка на инвестиционните имоти до справедлива стойност е повтаряема и се дължи на прилагането на модела на справедливата стойност по МСС 40. Тя се извършва регулярно към датата на всеки финансов отчет. Измерването на справедливата стойност е реализирано със съдействието на независими лицензирани оценители.

(б) Техника за оценяване и значими ненаблюдаеми входящи данни

Таблицата по-долу представя описание на техниките за оценяване, използвани при определянето на справедливата стойност на всички групи от състава на инвестиционните имоти Ниво 3 (31.12.2022 г.: Ниво 3), както и използваните значими ненаблюдаеми входящи данни:

Групи активи (Ниво 3)	Подходи и техники за оценяване	Значими ненаблюдаеми входящи данни
Административни и други сгради	<i>Разходен подход</i> Оценъчна техника: Разхода за възпроизвеждане или подмяна на собствеността, намален с обезценяването	а.Ценова информация от МРРБ, сп. „Строителен обзор“, „Стройекспертсек“, информац. източници (imot.bg) и строителни фирми / кв.м б.Корекционни коефициенти за: функционалност и пригодност на обекта, зоново разположение, изграденост на инфраструктура, изграденост на комуникациите, пазарна конюнктура и прода- ваемост на обекта.

15. МАТЕРИАЛНИ ЗАПАСИ

Материалните запаси на дружеството включват:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Материали	1,551	1,660
отчетна стойност	1,650	1,771
обезценка	(99)	(111)
Готова продукция	10	1
Аванси за материали	99	64
	1,660	1,725

Вид / група	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Основни материали	1,505	1,631
Други материали	46	29
	1,551	1,660

Към 31.12.2023 г. и 31.12.2022 г. наличната **продукция** включва основно изработени петови езици за съоръжения в релсов път, както и стълбове и рогатки за улично осветление.

Към 31.12.2023 г. ръководството на дружеството е извършило преглед на наличните материални запаси и не е установило индикации за извършване на обезценка на материали.

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Материали	1,551	1,660
<i>Брутен размер</i>	1,650	1,771
<i>Обезценка</i>	(99)	(111)
	<u>1,551</u>	<u>1,660</u>

16. ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Към 31.12.2023 г. *вземанията от свързани предприятия* са от дружества под общ контрол. Те представляват *вземания по договори с клиенти* –и са в размер на 390 х.лв. (31.12.2022 г.: 925 х.лв.) - левови, безлихвени и текущи.

Обичайно дружеството договаря с клиентите – *свързани лица* срок на плащане на вземанията по продажби от 30 до 60 дни.

Дружеството прилага опростения подход на МСФО 9 за измерване на очаквани кредитни загуби на вземанията по договори с клиенти свързани предприятия, като признава очаквани кредитни загуби за целия срок на инструмента за всички търговски вземания. След извършен анализ от дружеството не е установено наличие на риск от очаквани кредитни загуби и не са начислени провизии за такива както към 31.12.2023 г., така и към 31.12.2022 г. (*Приложение № 2.20.3*).

Към 31.12.2023 г. вземанията по договори с клиенти свързани предприятия са *непадежирали* (редовни) (към 31.12.2022 г.: няма просрочени спрямо обичайния кредитен период).

Възрастовата структура на редовните търговски вземания от свързани лица е както следва:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
до 30 дни	390	924
над 181 дни	-	1
	<u>390</u>	<u>925</u>

17. ТЪРГОВСКИ ВЗЕМАНИЯ

Търговските вземания по договори с клиенти – трети лица, са текущи, левови и безлихвени и включват:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Вземания по договори с клиенти, нетно	124	169
<i>Вземания</i>	133	182
<i>Обезценка на несъбираеми вземания</i>	(9)	(13)
Общо	124	169

Възрастовата структура на *непадежиралите (редовни) търговски вземания* от клиенти – трети лица, е както следва:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
до 30 дни	124	40
от 31 до 60 дни	-	74
	124	114

Обичайно дружеството договаря с клиентите срок на плащане на вземанията по продажби от 30 до 60 дни освен ако няма определени специфични условия за падеж на определени клиенти или в случаите, когато се разработват нови продукти и се привличат нови търговски контрагенти. Дружеството е определило кредитен период от 360 дни, за който не начислява лихви на контрагентите по продажби.

Възрастовата структура на *просрочените спрямо обичайния кредитен период необезценени търговски вземания от клиенти* трети лица е както следва:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
от 61 до 90 дни	-	34
от 91 до 180 дни	-	5
от 180 до 360 дни	-	15
	-	54

Възрастовата структура на *просрочените обезценени търговски вземания* е както следва:

	31.12.2023	31.12.2022
	BGN '000	BGN '000
от 61 до 90 дни	-	11
над 360 дни	9	2
Обезценка	(9)	(13)
	<u>-</u>	<u>-</u>

За 2023 г. дружеството е възприело общия подход за изчисляване на обезценката от очакваните бъдещи кредитни загуби на *индивидуални търговски вземания*, съгласно МСФО 9. След извършен анализ дружеството не е установило очаквани кредитни загуби и не са начислени провизии за такива към 31.12.2023 г. (*Приложение № 2.10*).

Движение на коректива за обезценка:

	2023	2022
	BGN '000	BGN '000
	<i>индивидуално обезценявани</i>	<i>индивидуално обезценявани</i>
Салдо в началото на годината	13	2
Провизия за обезценка за кредитни загуби (<i>Приложение № 8</i>)	-	11
Събрани обезценени вземания (<i>Приложение № 4</i>)	(4)	-
Салдо в края на годината	9	13

18. ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ И ПРЕДПЛАТЕНИ РАЗХОДИ

	31.12.2023	31.12.2022
	BGN '000	BGN '000
ДДС за възстановяване	86	-
Предоставени аванси на доставчици	82	-
Предплатени разходи за бъдещи периоди	27	14
Предоставени депозити	10	10
Вземания по гаранции	7	5
Вземания по съдебни спорове	2	1
	<u>214</u>	<u>30</u>
В т.ч.		
<i>Дългосрочна част</i>	10	-
<i>Краткосрочна част</i>	204	30

Предплатените разходи за бъдещи периоди в размер на 17 х.лв. (31.12.2022 г.: 14 х.лв.) касаят застраховки, абонаменти, винетни такси които ще бъдат признати като текущи разходи през следващите 12 месеца от края на отчетния период и разходи за лицензионни такси в размер на 10 х.лв. (31.12.2022 г.: няма) които ще бъдат признати като текущи разходи през следващите 24 месеца от края на следващия отчетен период.

19. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Парични средства в разплащателни сметки	1,410	1,735
Парични средства в каса	2	1
	<u>1,412</u>	<u>1,736</u>

Наличните към 31.12.2023 г. парични средства са по сметки на дружеството в банки, оценени с кредитен рейтинг А- по Fitch и са изцяло в лева. На този рейтинг отговарят PD в много ниски нива, поради което ръководството на дружеството е определило, че изчислените очаквани кредитни загуби са близки до нула, в резултат на което не е признало обезценка нито към 31.12.2023 г., нито към 31.12.2022 г.

20. СОБСТВЕН КАПИТАЛ

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Основен акционерен капитал	2,474	2,474
Законови резерви	315	315
Преоценъчен резерв - имоти, машини и оборудване	3,647	3,647
Неразпределена печалба	568	406
в т.ч. резерв преоценки (актюерски печалби и загуби)	(47)	(23)
	<u>7,004</u>	<u>6,842</u>

Към 31.12.2023 г. регистрираният **основен акционерен капитал** на дружеството възлиза на 2,474 х.лв., разпределен в 2,474 х бр. обикновени поименни акции с право на глас с номинална стойност на акция 1 лв. (31.12.2022 г.: 2,474 х.лв., разпределен в 2,474 х бр. обикновени поименни акции с право на глас с номинална стойност на акция 1 лв.).

Законовите резерви са формирани от разпределение на печалбата, съгласно изискванията на Търговския закон и устава на дружеството (Приложение № 2.15).

Преоценъчният резерв – имоти, машини и оборудване, е формиран в резултат на извършените към съответните дати регулярни преоценки на имоти, машини и оборудване. Той е представен нетно от ефекта на отсрочените данъци (Приложение № 2.15). Ефектът на отсрочените

данъци върху преоценъния резерв е отчетен директно, чрез други компоненти на всеобхватния доход за годината.

Резервите от преоценка на имоти, машини и оборудване и формираните резерви от последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи не подлежат на разпределение под формата на дивиденди.

Резервът от преоценки (актюерски печалби и загуби), включен в състава на неразпределената печалба е формиран от последващи оценки на дългосрочни задължения към персонала по пенсионни планове с дефинирани доходи съгласно изискванията на МСС 19 (*Приложение № 2.14*).

21. АКТИВИ /(ПАСИВИ) ПО ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ

Отсрочените данъци върху печалбата към 31 декември са свързани със следните обекти в отчета за финансовото състояние:

	Временна разлика	Данък	Временна разлика	Данък
	31.12.2023	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2022
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Имоти, машини и оборудване	3,286	(329)	3,319	(332)
Инвестиционни имоти	172	(17)	171	(17)
Общо пасиви по отсрочени данъци	3,458	(346)	3,490	(349)
Краткосрочни доходи на наети лица	(25)	3	(15)	2
Търговски вземания	(10)	1	(13)	1
Задължения за дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране	(130)	13	(114)	11
Обезценка на материали	(99)	10	(111)	11
Общо активи по отсрочени данъци	(264)	27	(253)	25
Нетно салдо на пасиви по отсрочени данъци	3,194	(319)	3,237	(324)

При признаването на отсрочените данъчни активи от ръководството е оценена вероятността отделните намаляеми временни разлики да имат обратно проявление в бъдеще и възможностите на дружеството да генерира в перспектива достатъчно данъчни печалби за тяхното компенсиране срещу тези печалби. Движението в отсрочените данъчни пасиви / (активи) е представено по-долу:

<i>Отсрочени данъчни (пасиви)/активи</i>	<i>Признати в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)</i>		<i>31 декември 2023</i>
	<i>1 януари 2023</i>		
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Имоти, машини и оборудване	(332)	3	(329)
Инвестиционни имоти	(17)	-	(17)
Краткосрочни доходи на наети лица	2	1	3
Търговски вземания	1	-	1
Задължения за дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране	11	2	13
Обезценка на материални запаси	11	(1)	10
	(324)	5	(319)
<i>Признати в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)</i>			
<i>Отсрочени данъчни (пасиви)/активи</i>	<i>1 януари 2022</i>		<i>31 декември 2022</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	
Имоти, машини и оборудване	(335)	3	(332)
Инвестиционни имоти	(17)	-	(17)
Краткосрочни доходи на наети лица	2	-	2
Търговски вземания	-	1	1
Задължения за дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране	12	(1)	11
Обезценка на материални запаси	7	4	11
	(331)	7	(324)

22. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА ПРИ ПЕНСИОНИРАНЕ

Дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране включват сегашната стойност на задължението на дружеството за изплащане на обезщетения на лица от наетия персонал към датата на отчета за финансово състояние при настъпване на пенсионна възраст. Съгласно Кодекса на труда в България всеки служител има право на обезщетение в размер на две брутни заплати при пенсиониране, а ако е работил при същия работодател или в същата група предприятия 10 години от трудовия му стаж през последните 20 години, обезщетението е в размер на 6 брутни заплати към момента на пенсиониране. Това е план с дефинирани доходи (*Приложение № 2.14*). За определяне

на тези задължения дружеството е направило актюерска оценка, като е ползвало услугите на сертифициран актюер.

Изменението в сегашната стойност на задълженията към персонала при пенсиониране и определянето на актюерската печалба е както следва:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Сегашна стойност на задълженията на 1 януари	189	224
Разход за текущ стаж за периода	20	33
Разход за лихви за периода	12	1
Извършени плащания през периода	(25)	(41)
Ефекти от последващи оценки за годината, в т.ч.:	33	(28)
<i>загуба от действителен опит</i>	15	54
<i>(печалба)/загуба от промяна в демографските предположения</i>	(4)	(2)
<i>(печалба)/загуба от промяна в използваните финансови предположения</i>	22	(80)
Сегашна стойност на задължението на 31 декември	229	189

Начислени суми в отчета за всеобхватния доход по дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране са:

	2023 BGN'000	2022 BGN'000
Разход за текущ стаж	20	33
Разход за лихви	12	1
Нетна актюерска печалба, призната през периода през Отчета за всеобхватния доход	9	(4)
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в печалбата или загубата (Приложение № 7)	41	30
Ефекти от последващи оценки на задълженията към персонала при пенсиониране:		
<i>Актюерски загуби от действителен опит</i>	7	53
<i>Актюерски печалби от промяна в демографските предположения</i>	(4)	(2)
<i>Актюерска (печалба)/загуба от промяна в използваните финансовите предположения</i>	21	(75)
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в други компоненти на всеобхватния доход	24	(24)
	65	6

При определяне на сегашната стойност към 31 декември са направени следните основни актюерски предположения:

- смъртност – по таблицата за смъртност на НСИ, за общата смъртност на населението на България за периода 2020 г. – 2022 г. (31.12.2022 г.: за периода 2019 г. - 2021 г.);
- темп на текучество – между 3 % до 16 %, в зависимост от пет обособени възрастови групи (31.12.2022 г.: между 3 % до 16%, в зависимост от пет обособени възрастови групи);
- дисконтов фактор - използвана е норма на база ефективен годишен лихвен процент $i = 4.5 \%$ (31.12.2022 г.: $i = 6.0 \%$). Той се основава на доходността на емисиите дългосрочните ДЦК (с 10-годишен матуритет). Като се има предвид, че средният срок до пенсиониране е по-дълъг от 10 години, дисконтова норма е определена чрез екстраполация.
- предположението за бъдещото ниво на работните заплати се базира на предоставената информация от ръководството на дружеството и е в размер на 5% годишен ръст спрямо предходния отчетен период (31.12.2022 г.: 5%).

Този план с дефинирани доходи създава експозиция на дружеството към следните рискове: инвестиционен, лихвен, риск свързан с дълголетие и риск свързан с нарастването на работните заплати. Ръководството на дружеството ги оценява по следния начин:

- за инвестиционния – доколкото това е нефондиран план, дружеството следва да наблюдава и текущо балансира предстоящите плащания по него с осигуряването на достатъчен паричен ресурс. Историческият опит, а и структурата на задължението, показват, че необходимият по години ресурс не е съществен спрямо обичайно поддържаните ликвидни средства;
- за лихвения - всяко намаление на доходността на ДЦК с подобна срочност води до увеличение на задължението по плана;
- за риска, свързан с дълголетие - сегашната стойност на задължението към персонала при пенсиониране се изчислява, прилагайки най-добрата преценка и актуална информация за смъртността на участниците в плана. Увеличението на продължителността на живота би повлияла за евентуално увеличение на задължението. През последните години се наблюдава относителна устойчивост на този показател; и
- за риска, свързан с нарастването на работните заплати - сегашната стойност на задължението към персонала при пенсиониране се изчислява прилагайки най-добрата преценка за бъдещото нарастване на работните заплати на участниците в плана. Такова увеличение би довело до увеличение на задължението на плана.

Анализът на чувствителността на основните актюерски предположения се основава на разумно възможните промени в тези предположения към края на отчетния период като се приема, че останалите остават непроменени:

- ако дисконтовият процент е с 0.5% по-висок (по-нисък), задължението по планове с дефинирани доходи би оказало намаление със 8 х.лв. (увеличение с 8 х.лв.) (2022 г.: ако дисконтовият процент е с 0.5% по-висок (по-нисък), задължението по планове с дефинирани доходи би оказало намаление със 5 х.лв. (увеличение с 5 х.лв.));
- ако очакваният ръст на заплатата се увеличи (понижи) с 0.5%, задължението по планове с дефинирани доходи би оказало увеличение със 8 х.лв. (намаление със 8 х.лв.) (2022 г.: ако

очакваният ръст на заплатата се увеличи (понижи) с 0.5%, задължението по планове с дефинирани доходи би оказало увеличение със 5 х.лв. (намаление със 5 х.лв.));

- ако очакваният темп на степента на оттегляне се увеличи (понижи) с 0.5%, задължението по планове с дефинирани доходи би оказало намаление с 9 х.лв. (увеличение с 9 х.лв.) (2022 г.: ако очакваният темп на степента на оттегляне се увеличи (понижи) с 0.5%, задължението по планове с дефинирани доходи би оказало намаление с 6 х.лв. (увеличение с 6 х.лв.)).

Средната продължителност на дългосрочното задължение към персонала по плана с дефинирани доходи е 7,1 години (31.12.2022 г.: 5,5 години).

Очакваните плащания на обезщетения при пенсиониране по плана с дефинирани доходи за следващите 5 години е 87 х.лв., в т.ч. за 2024 г. – 48 х.лв.

23. ТЪРГОВСКИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Задължения към доставчици от страната	898	493
	898	493

Задълженията към доставчици са левови и безлихвени, за доставки на активи и услуги и са текущи. Дружеството погасява своите задължения обичайно в рамките от 30 до 60 дни от датата на възникване на задължението.

Обичайният среден кредитен период, за който не се начислява лихва по *търговски задължения*, е 180 дни.

24. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ СВЪРЗАНИ ЛИЦА

Задълженията към свързани лица са към:	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Дружества под общ контрол	139	169
	139	169

Задълженията към свързани лица са търговски и са изцяло в лева.

Дружеството обичайно изплаща своите *търговски задължения* към *свързани лица* - предприятия с кредитен период обичайно в рамките на 60 дни, освен ако няма специално уговорен по-дълъг срок.

25. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА И ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Задължения към персонала, в т.ч.:	242	228
<i>текущи задължения</i>	228	221
<i>начисления за неползвани компенсируеми отпуски</i>	14	7
Задължения по социалното осигуряване, в т.ч.:	90	81
<i>текущи задължения</i>	88	80
<i>начисления за неползвани компенсируеми отпуски</i>	2	1
	332	309

26. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ДАНЪЦИ

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Данък върху доходите на физическите лица	34	26
Корпоративен данък върху печалбата	15	15
Други данъци	3	3
Данък върху добавената стойност	-	160
	52	204

До датата на изготвяне на финансовия отчет в дружеството са извършени ревизии и проверки, както следва:

- по ДДС – до 30.04.2009 г.;
- по ЗКПО – до 31.12.2008 г.;
- Национален осигурителен институт – до 29.02.2017 г.

Данъчните служби могат по всяко време да проверят отчетите и регистрите в рамките на петте последователни години, считано от 1 януари на годината, следваща годината, през която е следвало да се плати данъчното задължение, и да наложат допълнителни данъчни задължения или глоби.

27. ДРУГИ ТЕКУЩИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Задължения по гаранции на СД	12	12
	<u>12</u>	<u>12</u>

28. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА

Дружеството е част от групата Геотехмин.

Пряка компания-майка на дружеството е Геотехмин ООД, а крайно контролиращо лице е инж. Цоло Вутов. Дружеството има взаимоотношение на свързано лице с дружествата под общ контрол на Геотехмин ООД, гражданските дружества за осъществяване на съвместна дейност и крайното контролиращо лице.

През годината дружеството е осъществявало сделки със свързани лица, данните за които са представени по-долу:

Видове операции	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Продажби на услуги	<u>5,062</u>	<u>5,561</u>
Дружества по общ контрол	5,062	5,561
Продажби на продукция	<u>3,522</u>	<u>4,622</u>
Дружества по общ контрол	3,522	4,622
Други приходи от продажби	<u>47</u>	<u>153</u>
Дружества по общ контрол	47	153
Видове операции	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Доставки на материални запаси	<u>3,410</u>	<u>2,208</u>
Дружества по общ контрол	3,410	2,208
Доставки на услуги	<u>250</u>	<u>205</u>
Дружества по общ контрол	249	204
Компания-майка	1	1
Доставки на машини и оборудване	<u>5</u>	<u>50</u>
Дружества по общ контрол	5	50

През 2023 г. съществените непарични операции, свързани с прихващане на задължения по доставки на активи и услуги от дружества под общ контрол с вземания по продажби на продукция и за оказани услуги са в размер на 3 х.лв. (2022 г.: 357 х.лв.). Тези операции не са отразени в отчета за паричните потоци.

През отчетния период дружеството е признало активи, пасиви, разходи, плащания във връзка **договори за лизинг** със свързани лица (*Приложение № 13*), както следва:

Задълженията по лизинг към 31 декември към дружества под общ контрол са както следва:

	2023	2022
	BGN '000	BGN '000
Признати задължения по лизинг на 1 януари	6	93
Увеличения	65	-
Намаления	(4)	(50)
Начислена лихва	1	3
Плащания на задължения по лизинг за периода	(24)	(40)
Задължения по лизинг към 31 декември	44	6

	2023	2022
	BGN '000	BGN '000
Актив „право на ползване“ към 1 януари	6	88
Увеличения	65	-
Намаления	(12)	(196)
Начислена амортизация	(23)	(36)
Отписана амортизация	8	150
Активи „право на ползване“ към 31 декември	44	6

Съставът на ключовия управленски персонал е представен в Приложение № 1.1.

Открити салда и разчетни взаимоотношения

Вземанията от свързани лица са представени в Приложение № 16.

Задълженията към свързани лица са представени в Приложение № 24.

Възнаграждения на ключов управленски персонал

Възнагражденията на ключовия управленски персонал (Приложение № 1.1) включват заплати и други краткосрочни доходи в размер на 102 х.лв. (2022 г.: 86 х.лв.).

29. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ

Към 31.12.2023 г. в дружеството има издадени валидни банкови гаранции, както следва:

- две банкови гаранции с валидност до 13.01.2024 г. в размер на общо 20 х.лв. с бенефициент МОСВ;
- банкови гаранции в размер на 673 х.лв. с бенефициент Столична община

Банковите гаранции са обезпечени от компанията-майка.

В полза на Трансремонтстрой ЕАД няма издадени банкови гаранции от търговски партньори.

30. УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РИСК

Структура на финансовите активи и пасиви на дружеството към 31 декември е както следва:

	31.12.2023	31.12.2022
	BGN '000	BGN '000
Финансови активи		
<i>Вземания (Приложения № 16, № 17, № 18)</i>	531	1,109
<i>Парични средства и парични еквиваленти (Приложение № 19)</i>	1,412	1,736
	1,943	2,845
Финансови пасиви по амортизируема стойност		
<i>Задължения по лизинг (Приложение № 13)</i>	44	6
<i>Задължения (Приложения № 23, № 24)</i>	1,037	662
	1,081	668

Дружеството не работи с деривативни финансови инструменти.

В хода на обичайната си стопанска дейност дружеството е изложено на различни финансови рискове, най-важните от които са: пазарен (включващ валутен риск, риск от промяна на справедливата стойност и ценови риск), кредитен риск, ликвиден риск и риск на лихвенообвързани парични потоци. Затова общото управление на риска е фокусирано върху прогнозиране на резултатите от определени области на финансовите пазари за постигане на минимизиране на потенциалните отрицателни ефекти, които биха могли да се отразят върху финансовите резултати. Финансовите рискове текущо се идентифицират, измерват и наблюдават с помощта на различни контролни механизми, за да се определят адекватни цени на продукцията и услугите, предоставяни от дружеството, да се оценят адекватно формите на поддържане на свободните ликвидни средства, без да се допуска неоправдана концентрация на даден риск.

Управлението на риска се осъществява текущо от изпълнителния директор и главния счетоводител, съгласно политиката на дружеството. Те са разработили основните принципи на общото управление на финансовия риск, на базата на които са определени конкретните процедури за управление на отделните специфични рискове като валутен, ценови, лихвен, кредитен и ликвиден. По-долу са описани различните видове рискове, на които е изложено дружеството при осъществяване на търговските му операции, както и възприетият подход при управлението на тези рискове.

Пазарен риск

а.Валутен риск

Дружеството не е изложено директно на значителен валутен риск, защото почти изцяло всички негови операции и сделки са деноминирани в евро и/или български лева, доколкото еврото е с фиксиран курс спрямо лева по закон. Дружеството е изложено индиректно на известен валутен риск по отношение на цените на основните суровини и материали (метали и горива и смазочни материали), чиито цени са деноминирани в щатски долари, независимо че се договарят в лева/евро.

б.Ценови риск

Дружеството не е изложено на значителен ценови риск за негативни промени в цените на продукцията и строително-монтажните работи, обект на неговите операции, защото съгласно договорните отношения с клиентите те са обект на периодичен анализ и обсъждане за преразглеждане и актуализиране спрямо промените на пазара. В известна степен дружеството е изложено на ценови риск по отношение на дейностите, свързани с покупко-продажби на стоки, доколкото дружеството не може да влияе пряко върху волатилността на цените на металите, които са в пряка зависимост от борсови цени. Също така, в известна степен дружеството е изложено на ценови риск по отношение на строително-монтажните работи, свързани с основни ремонти на трамваен релсов път, обект на неговите операции – не всички промени, свързани с отклонения в цените, подлежат на предоговаряне и затова ценовия риск дружеството отчита както в калкулациите, така и при възможност при договорните условия. Доставка на материали (гориво) се осъществяват от ограничен брой доставчици, като продажните цени се определят на база на актуалните пазарни цени на материалите. На групово ниво цените са обект на периодичен анализ и обсъждане за преразглеждане и актуализиране спрямо промените на пазара. Доставка на активи и услуги се извършват от ограничен брой доставчици – в по-голямата си част обичайно дружества под общ контрол, което обстоятелство дава известни възможности за преразглеждане и актуализиране на цените спрямо промените на пазара.

Кредитен риск

При осъществяване на своята дейност дружеството е изложено на кредитен риск, който е свързан с риска някой от контрагентите му да не бъде в състояние да изпълни изцяло и в обичайно предвидените срокове задълженията си към него.

Кредитният риск на дружеството възниква както от основната му дейност чрез търговските вземания, така и от неговата финансова дейност, включваща депозити в банки.

Търговски вземания от свързани предприятия и трети лица и активи по договори с клиенти

Дружеството основно работи с контрагенти с история при него и контрагенти – свързани лица.

Дружеството няма практика да предлага отсрочено плащане по продажби на клиенти.

Кредитната политика на дружеството предвижда всеки нов клиент да се оценява и от гледна точка на кредитоспособност, преди да му се предложат стандартните условия на доставка и плащане.

По отношение на клиентите трети лица и свързаните лица, политиката на дружеството е да извършва продажбите си при условията на плащане обичайно в рамките на от 30 (тридесет) до 60 (шестдесет) дни, освен ако не са договорени специални по-дълги срокове, като дружеството обичайно няма практика да продава с отсрочено плащане. Събираемостта и концентрацията на вземанията се контролират редовно и стриктно съгласно установената политика на дружеството. Основни клиенти на дружеството по отношение на неговата продукция и услуги са компании от групата Геотехмин. По отношение на продажбите на стоки и строително-монтажни услуги, свързани с текущ ремонт на трамваен релсов път, вземанията са от външни контрагенти, с които дружеството има изградени добри търговски взаимоотношения. Събираемостта на вземанията се контролира от изпълнителния директор и главния счетоводител, като се следват установената политика и процедурите, приети от Съвета на директорите.

За 2023 г. и 2022 г. дружеството прилага опростения подход на МСФО 9 за измерване на очаквани кредитни загуби, които се изчисляват на датата на всеки отчетен период. На база исторически преглед на вземанията за периода 2020-2022 г. е установено, че в дружеството няма понесени съществени загуби от несъбираеми вземания. Средният процент събираемост на база оборот (издадени фактури) за последните три години за клиенти – трети лица е 99%, за клиенти свързани лица – 100%.

Дружеството не очаква промени в бизнеса си и в клиентската си база. Предвид краткосрочния хоризонт на вземанията, анализът със сценарии на ръководството показва, че ефектите от промените в макроикономическата среда върху риска за неизпълнение е несъществен по размер към 31.12.2023 г.

Активите по договори с клиенти имат същите характеристики на риска, както на търговските вземания. Следователно, дружеството е приело, че очакваните нива на загуби за търговските вземания са приблизително сходни на нивата на загуби за активите по договори с клиенти и прилага едни и същи подходи за провизиране на обезценка.

Парични средства и парични еквиваленти

Паричните операции са ограничени в първокласна банка (*Приложение № 19*) с висока репутация и ликвидна стабилност. Допълнително кредитната експозиция в банки текущо се следи и анализира с цел ефективно използване на паричните средства.

Дружеството измерва кредитния риск на паричните средства в банки чрез кредитния рейтинг на банката – контрагент.

За определяне на кредитен рейтинг и вероятността от неизпълнение дружеството използва информация от външна рейтингова агенция - Moody's, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg, чиято методология е утвърдена и съвместима в световен и европейски мащаб. На базата на рейтинга то прилага и референтните за този рейтинг PD (вероятности за неизпълнение). Очакваните кредитни загуби се изчисляват, като се прилагат така установените PD и LGD (загуби при неизпълнение), изчислени като са приспаднати стойностите на гарантирани и/или застраховани суми.

Очакваните кредитни загуби се изчисляват на датата на всеки отчетен период. За текущия отчетен период ръководството на дружеството е преценило, че няма да претърпи кредитни загуби.

Дружеството регулярно анализира макроикономическите показатели на страната и стопанската среда, в която неговите клиенти оперират и преразглежда оценката си относно потенциалното влияние върху неговата дейност при възможни промени в ключови индикатори, които наблюдава.

Финансовите пасиви на дружеството са концентрирани основно в търговски задължения.

Ликвиден риск

Ликвидният риск се изразява в негативната ситуация дружеството да не бъде в състояние да посрещне безусловно всички свои задължения съгласно техния падеж. То провежда консервативна политика по управление на ликвидността, чрез която постоянно поддържа оптимален ликвиден запас парични средства, добра способност на финансиране на стопанската си дейност, вкл. чрез осигуряване на адекватни кредитни ресурси и улеснения, постоянно контролно наблюдение на фактическите и прогнозни парични потоци по периоди напред и поддържане на равновесие между матуритетните граници на активите и пасивите на дружеството. При наличие на нужда от средства за оперативни и инвестиционни цели същите се осигуряват от основния акционер чрез кредити.

По-долу са представени финансовите недеривативни пасиви на дружеството, групирани по остатъчен матуритет, определен спрямо договорения матуритет към датата на финансовия отчет. Таблицата е изготвена на база на недисконтирани парични потоци и най-ранна дата, на която задължението е изискуемо. Сумите включват главници и лихви.

Матуритетен анализ

	До 1 м.	от 1 м. до 3 м.	от 3м. до 12 м.	от 1 г. до 5 г.	Общо
<i>31 декември 2023 г.</i>					
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Пасиви					
Лизинг	3	5	24	14	46
Задължения към свързани лица	139	-	-	-	139
Търговски задължения	683	215	-	-	898
	825	220	24	14	1,083

	До 1 м.	от 1 м. до 3 м.	от 3м. до 12 м.	от 2 г. до 5 г.	Общо
31 декември 2022 г.	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Пасиви					
Лизинг	-	1	3	2	6
Задължения към свързани лица	169	-	-	-	169
Търговски задължения	454	39	-	-	493
	623	40	3	2	668

Риск на лихвоносните парични потоци

Като цяло дружеството няма значителна част лихвоносни активи, с изключение на паричните средства. Затова приходите и оперативните парични потоци са в голяма степен независими от промените в пазарните лихвени равнища. Текущият контрол за лихвоносните активи се изпълнява от изпълнителния директор и главния счетоводител на дружеството чрез анализ на лихвените равнища по разплащателните сметки и договаряне на нови лихви в зависимост от пазарните промени.

Същевременно дружеството не е изложено и на лихвен риск от своите краткосрочни задължения, защото те са обичайно търговски и безлихвени.

Лихвен анализ

31 декември 2023	безлихвени BGN '000	с фиксиран лихвен % BGN '000	Общо BGN '000
Финансови активи			
Финансови активи по амортизирана стойност в т.ч.:			
Вземания от свързани лица	390	-	390
Търговски вземания и други вземания	141	-	141
Парични средства и парични еквиваленти	2	1,410	1,412
	533	1,410	1,943

31 декември 2023	безлихвени BGN '000	с фиксиран лихвен % BGN '000	Общо BGN '000
Финансови пасиви			
Финансови пасиви по амортизируема стойност, в т.ч.:			
Лизинг	-	44	44
Задължения към свързани лица	139	-	139
Търговски задължения	898	-	898
	1,037	44	1,081

<i>31 декември 2022</i>	<i>безлихвени BGN '000</i>	<i>с фиксиран лихвен % BGN '000</i>	<i>Общо BGN '000</i>
Финансови активи			
<i>Финансови активи по амортизирана стойност в т.ч.:</i>			
Вземания от свързани лица	925	-	925
Търговски вземания	184	-	184
Парични средства и парични еквиваленти	1	1,735	1,736
	1,110	1,735	2,845

<i>31 декември 2022</i>	<i>безлихвени BGN '000</i>	<i>с фиксиран лихвен % BGN '000</i>	<i>Общо BGN '000</i>
Финансови пасиви			
<i>Финансови активи по амортизирана стойност в т.ч.:</i>			
Лизинг		6	6
Задължения към свързани лица	169	-	169
Търговски задължения	493	-	493
	662	6	668

Управление на капиталовия риск

Целите на дружеството с управлението на капитала са да осигури възможности то да продължи да функционира като действащо предприятие, за да може да генерира съответната възвръщаемост на инвестираните средства на акционерите и стопански ползи на другите заинтересовани лица от и участници в неговия бизнес, както и да поддържа оптимална капиталова структура, за да се редуцират разходите за капитал.

Дружеството текущо наблюдава осигуреността и структурата на капитала на база съотношението на задлъжнялост. Характерното за представения период е, че дружеството финансира дейността си от собствени средства и е редуцирало нивото на търговските и други краткосрочни задължения.

Справедливи стойности

Концепцията за справедливата стойност предполага реализиране на финансови инструменти чрез продажба, на база позицията, предположенията и преценките на независими пазарни участници на основен или най-изгоден за даден актив или пасив пазар. За своите финансови активи и пасиви дружеството приема като основен пазар финансовите пазари в България – БФБ, големите търговски банки – дилъри и за определени специфични инструменти – директни сделки между страните. В повечето случаи, обаче, особено по отношение на търговските вземания и задължения, кредитите и депозитите, дружеството очаква да реализира тези финансови активи и пасиви чрез тяхното

цялостно обратно изплащане или респ. погасяване във времето. Затова те се представят по тяхната амортизируема стойност.

Притежаваните от дружеството финансови активи са основно търговски вземания и наличности по разплащателни сметки в банки, поради което се приема, че балансовата им стойност е приблизително равна на тяхната справедлива стойност. Финансовите пасиви на дружеството представляват основно търговски и други задължения, поради което се приема, че балансовата им стойност е приблизително равна на тяхната справедлива стойност.

Ръководството на дружеството счита, че при съществуващите обстоятелства представените в отчета за финансовото състояние оценки на финансовите активи и пасиви са възможно най-надеждни, адекватни и достоверни за целите на финансовата отчетност.